МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

ГОЛОЛОБОВ СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 351:323.2:008(477)

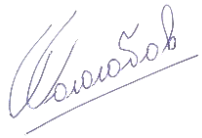

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ НАЦІОНАЛЬНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління

РЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук з державного управління

КИЇВ – 2026

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті «Київський авіаційний інститут».

Наукові консультанти:

доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України
ШКУРАТОВ Олексій Іванович;

доктор наук з державного управління, професор
ЛЕЛЕЧЕНКО Анжела Павлівна,
Національний університет «Київський авіаційний інститут», професор кафедри національної безпеки та підприємництва, завідувач аспірантури та докторантури;

Офіційні опоненти:

доктор наук з державного управління, професор
КРИШТАНОВИЧ Мирослав Франкович,
Національний університет «Львівська політехніка», завідувач кафедри загальновійськової підготовки;

доктор наук з державного управління, старший дослідник,
МОРОЗ Світлана Анатоліївна,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», провідний науковий співробітник науково-методичного відділу забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти Військового інституту танкових військ;

доктор наук з державного управління, професор
ІВАШОВА Людмила Миколаївна,
Університет митної справи та фінансів, професор кафедри публічного управління та митного адміністрування.

Захист відбудеться *25 вересня 2026 року о 10 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.062.20 Національного університету «Київський авіаційний інститут» за адресою: 03058, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1.

Із дисертацією можна ознайомитися в науково-технічній бібліотеці та на офіційному вебсайті Національного університету «Київський авіаційний інститут»: http://asdoc.nau.edu.ua/ за адресою: 03058, м. Київ, просп. Любомира Гузара, 1, корп. 8Б.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради, к. держ. упр., доц. **Інга ПЕРЕСТЮК**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що на сучасному етапі національного державотворення України державна політика у сфері культури набуває значення не другорядного гуманітарного напряму, а стратегічного складника публічного управління, від якого залежать національна ідентичність, суспільна згуртованість, соціокультурна стійкість і здатність держави протидіяти деструктивним зовнішнім і внутрішнім впливам. Водночас у практиці публічного управління сфера культури й надалі характеризується фрагментарністю нормативно-правового забезпечення, недостатньою міжінституційною координацією, нерівномірною ресурсною спроможністю, слабкою інтегрованістю в міжгалузеві стратегії та нестачею цілісних механізмів реалізації державної політики. Така суперечність між зростанням стратегічної ролі сфери культури і обмеженістю дієвих управлінських інструментів формує реальну наукову і практичну проблему.

Особливої гостроти ця проблема набуває у зв'язку з тим, що сучасні зміни в суспільній свідомості – трансформації ціннісних орієнтацій, моделей громадянської участі, рівня довіри до інституцій, ідентифікаційних настанов і комунікаційних практик – безпосередньо впливають на результативність державної політики у сфері культури. Ігнорування цього виміру призводить до того, що навіть формально належно спроєктовані управлінські рішення втрачають суспільну легітимність, не відповідають реальній динаміці соціокультурних процесів і не забезпечують стійкого ефекту. Отже, трансформація суспільної свідомості має розглядатися не як зовнішній щодо державної політики у сфері культури чинник, а як її внутрішньо пов'язаний стратегічний вимір.

Водночас у науці державного управління зберігаються теоретична і прикладна лакуна щодо цілісного осмислення трансформації суспільної свідомості як стратегічної основи розвитку державної політики у сфері культури, що зумовлює потребу в розробленні відповідної концепції та комплексного механізму її реалізації. Невирішеність цієї проблеми має не лише теоретичні, а й безпосередні державно-управлінські наслідки: посилення інституційної фрагментарності, зниження результативності державної політики у сфері культури, ослаблення соціальної згуртованості, звуження можливостей для формування спільних ціннісних орієнтирів і підвищення вразливості держави до деструктивних інформаційних та цивілізаційних впливів. У таких умовах виникає об'єктивна потреба в науковому обґрунтуванні цілісної концепції трансформації суспільної свідомості та комплексного механізму її реалізації як стратегічної основи розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України. Саме цим визначається актуальність обраної теми дисертаційного дослідження.

Стан наукової розробленості проблеми. У вітчизняній науковій традиції теоретико-методологічне становлення державного управління як самостійної галузі наукового знання та формування понятійно-категоріального апарату механізмів державного управління пов'язані з працями Н. Нижник,

В. Бакуменка, В. Князєва, Ю. Сурміна, Ю. Ковбасюка, В. Трощинського та інших представників української наукової школи державного управління. Їхній фундаментальний науковий доробок забезпечує системне, інституційне та структурно-функціональне осмислення державної політики у сфері культури як складової системи державного управління, що реалізується через взаємопов'язані механізми, інструменти, суб'єктів і процедури.

Безпосередньо проблематика державної політики у сфері культури у вітчизняному науковому дискурсі розкривалася в межах кількох взаємопов'язаних напрямів. Теоретико-методологічні, інституційні та нормативно-правові аспекти формування і реалізації державної політики у сфері культури, інституційного розвитку культурної сфери та її управлінського забезпечення висвітлювали В. Мартиненко, Н. Зленко, М. Карпа, О. Акімов, В. Шикеринець, а в новітніх дослідженнях інституційних змін, демократичного врядування і лідерських механізмів у сфері культури – М. Криштанович. Культурологічний, ціннісно-ідентифікаційний і суспільно-консолідаційний виміри культури розкривали Л. Губерський, І. Дзюба, М. Попович. Освітні і цифрові складові державної політики у сфері культури, зокрема питання розвитку людського капіталу, цифрової трансформації музейної справи та використання освітніх інструментів у культурній політиці, досліджували Л. Антонова та С. Мороз. Комунікаційний, дипломатичний, медійний і безпековий виміри розвитку культурної сфери висвітлювали О. Семашко, О. Руденко, Т. Бутирська, І. Жданова, Т. Тарасенко, Л. Івашова та А. Лелеченко. Окремі суміжні положення щодо ресурсного забезпечення, інноваційних механізмів державної політики і методичного інструментарію інтегрального оцінювання, релевантні для конструювання комплексного механізму цього дослідження, розробляв О. Шкуратов.

У зарубіжному науковому дискурсі культуру розглядають як стратегічний ресурс сталого розвитку, соціальної згуртованості та міжнародного впливу держави. Економічні, управлінські й суспільно-ціннісні засади культурної політики обґрунтовували Д. Тросбі, Т. Беннетт, Дж. Макґіґан, Е. Белфіоре, О. Беннетт і Дж. Юдісе; потенціал культури у публічній дипломатії та реалізації «м'якої сили» – Дж. Ней, М. Каммінгс, Я. Меліссен і Дж. Ґіноу-Гехт; ідентифікаційний та соціокультурний виміри культури – С. Голл і П. Ґілрой. Положення ЮНЕСКО та європейських інституцій доповнюють ці підходи трактуванням культури як чинника демократичного розвитку, міжкультурного діалогу і стійкості, що формує міжнародне методологічне підґрунтя дослідження державної політики у сфері культури в Україні.

Аналіз вітчизняного і зарубіжного наукового доробку засвідчує, що попри розробленість окремих інституційних, ціннісно-ідентифікаційних, соціально-психологічних, комунікаційних і безпекових аспектів державної політики у сфері культури, недостатньо обґрунтованим залишається їх системне поєднання в концепції трансформації суспільної свідомості як стратегічної основи розвитку державної політики у сфері культури. Подальшого наукового опрацювання потребують структурно-функціональна модель і комплексний механізм реалізації такої концепції, а також критерії,

показники та індикатори оцінювання результативності її впровадження і функціонування зазначеного механізму, що визначають наукову проблему та спрямованість цього дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до науково-дослідних робіт:

- кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету «Київський авіаційний інститут» за темою: «Теоретико-методологічні засади трансформації публічного управління в умовах дії воєнного стану та післявоєнного відновлення» (номер державної реєстрації 0125U002024);

- ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти» за темою: «Трансформація публічного управління розвитком соціального, економічного, політичного та людського потенціалів суспільства і держави» (номер державної реєстрації 0120U105398);

- Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая за темою: «Соціально-економічні детермінанти формування та реалізації публічної політики України в умовах цифровізації» (номер державної реєстрації 0122U001115);

- Закладу вищої освіти «Університет трансформації майбутнього» за темою: «Розвиток адаптивних механізмів публічного управління в контексті забезпечення національної безпеки та соціокультурної резильєнтності України» (номер державної реєстрації 0124U004985, керівник роботи – Гололобов С. М., к. держ. упр.).

У межах виконання зазначених науково-дослідних робіт здобувачем: 1) визначено сутність, моделі та етапи політичного циклу державної політики у сфері культури, здійснено оцінювання їх відповідності сучасним викликам національного державотворення, а також узагальнено міжнародний і вітчизняний досвід формування, реалізації та трансформації державної політики у сфері культури з урахуванням можливостей адаптації кращих практик до українських умов; 2) обґрунтовано окремі науково-методологічні та прикладні підходи до розвитку державної політики у сфері культури в умовах цифровізації, євроінтеграційних процесів і сучасних комунікаційних змін, а також визначено напрями вдосконалення її нормативно-правового та інституційного забезпечення; 3) розроблено теоретико-методологічні засади та окремі концептуальні положення трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури, які стали підґрунтям для подальшого формування відповідної концепції; 4) обґрунтовано основні складові комплексного механізму трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури, а також підходи до оцінювання ефективності реалізації концепції та механізму на основі системи критеріїв, показників та індикаторів суспільної свідомості.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дослідження є наукове обґрунтування та розроблення теоретико-методологічних засад, концепції і комплексного механізму трансформації суспільної свідомості щодо розвитку

державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення України.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначено такі *завдання*:

- з'ясувати еволюцію наукових підходів до вивчення державної політики у сфері культури та трансформації суспільної свідомості в контексті державного управління і державотворення;

- сформувати понятійно-категоріальний апарат дослідження, уточнити сутнісні дефініції «державна політика у сфері культури», «суспільна свідомість», «трансформація суспільної свідомості», «концепція», «комплексний механізм»;

- визначити сутність, моделі та етапи політичного циклу державної політики у сфері культури й з'ясувати їх відповідність сучасним викликам національного державотворення;

- обґрунтувати науково-методологічні підходи, принципи, методи та інструментарій дослідження державної політики у сфері культури та її впливу на суспільну свідомість;

- на основі аналізу сучасного стану та виявлення чинників, проблем і тенденцій трансформації державної політики у сфері культури в Україні узагальнити міжнародний і вітчизняний досвід її формування, реалізації та трансформації, визначити кращі практики та можливості їх адаптації до українських умов;

- розробити концепцію трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України, визначити її стратегічні орієнтири, структуру та цільові засади;

- побудувати структурно-функціональну модель трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури;

- сформувати критерії, показники та індикатори оцінювання ефективності реалізації концепції та функціонування комплексного механізму трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури;

- розробити комплексний механізм трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України;

- обґрунтувати інституційно-організаційні та законодавчі засади впровадження і функціонування комплексного механізму трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури;

- розробити практичні рекомендації для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів культури та інституцій громадянського суспільства щодо підвищення ефективності формування, реалізації та трансформації державної політики у сфері культури.

Об'єкт дослідження – державна політика у сфері культури в системі державного управління та національного державотворення України.

Предмет дослідження – механізми державного управління розвитком державної політики у сфері культури в умовах трансформації суспільної свідомості на сучасному етапі національного державотворення України.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є фундаментальні положення теорії державного управління, наукові засади дослідження державної політики у сфері культури, а також праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем розвитку державної політики у сфері культури, трансформації суспільної свідомості та механізмів державного управління у соціокультурній сфері. Така методологічна основа забезпечила цілісне осмислення державної політики у сфері культури як складного багаторівневого явища, що поєднує нормативно-інституційні, організаційні, ціннісно-ідентифікаційні, комунікаційні та соціально-психологічні виміри.

Дослідження ґрунтується на системному, інституційному та структурно-функціональному підходах, що дали змогу розглядати державну політику у сфері культури як цілісну систему, виявити взаємозв'язки між її суб'єктами, інституціями, нормами, ресурсами, функціями та результатами, а також обґрунтувати концептуальні й прикладні засади її розвитку в умовах трансформації суспільної свідомості.

У дисертації використано такі *методи* дослідження:

- історико-ретроспективний метод – для з'ясування еволюції наукових підходів до дослідження державної політики у сфері культури та трансформації суспільної свідомості;

- логіко-семантичний метод, методи узагальнення, абстрагування та синтезу – для формування понятійно-категоріального апарату дослідження, уточнення сутнісних дефініцій і впорядкування авторського понятійного поля;

- системний метод – для визначення сутності, моделей і етапів політичного циклу державної політики у сфері культури, з'ясування взаємозв'язків між її структурними складовими та оцінювання їх відповідності сучасним викликам національного державотворення;

- контент-аналіз і порівняльно-правове опрацювання нормативно-правових актів, стратегій і програмних документів – для обґрунтування науково-методологічних підходів, принципів, інструментарію дослідження та з'ясування нормативно-правових і інституційних засад державної політики у сфері культури;

- методи статистичного узагальнення та інтерпретації офіційних даних – для виявлення сучасного стану, чинників, проблем і тенденцій трансформації державної політики у сфері культури в Україні;

- порівняльний метод – для узагальнення міжнародного і вітчизняного досвіду формування, реалізації та трансформації державної політики у сфері культури, визначення кращих практик та можливостей їх адаптації в Україні;

- метод моделювання – для розроблення концепції трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури, побудови її структурно-функціональної моделі та обґрунтування комплексного механізму;

- індикаторний метод – для формування критеріїв, показників та індикаторів оцінювання ефективності реалізації концепції та комплексного механізму;

- інституційний і структурно-функціональний методи – для обґрунтування інституційно-організаційних і законодавчих засад впровадження та функціонування комплексного механізму, а також для розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності формування, реалізації та трансформації державної політики у сфері культури.

Процедуру дослідження побудовано як послідовність двох взаємопов'язаних етапів: підготовчо-концептуального, у межах якого сформовано теоретико-методологічне підґрунтя, визначено логіку, об'єкт, предмет, мету, завдання і гіпотезу дослідження, та аналітико-дослідницького, на якому з'ясовано сучасний стан, нормативно-правові та інституційні засади, чинники, проблеми, тенденції, а також міжнародний і вітчизняний досвід розвитку державної політики у сфері культури.

Інформаційно-аналітичну та джерельну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, урядові стратегії і програми у сфері культури, міжнародні документи та ініціативи, офіційна статистика та відкриті дані, аналітичні звіти і результати моніторингів, а також наукові праці і дисертаційні дослідження з проблем державної політики у сфері культури. Сукупність зазначених джерел сформувала відтворюваний і верифікований контур доказів, у межах якого нормативно-правові акти визначають правові засади і компетенції суб'єктів політики, стратегії і програми репрезентують її цілі та механізми реалізації, міжнародні документи задають стандарти і критерії легітимності, офіційна статистика та відкриті дані забезпечують вимірюваність і об'єктивність, аналітичні звіти і результати моніторингів дають змогу виявляти причинно-наслідкові зв'язки, а наукові праці і дисертаційні дослідження створюють теоретико-методологічний каркас дослідження.

Використання інструментів штучного інтелекту. У межах підготовки дисертаційного дослідження інструменти генеративного штучного інтелекту, зокрема ChatGPT, використовувалися виключно як допоміжний технічний засіб і не підміняли авторського наукового пошуку, критичного аналізу, методологічного обґрунтування, інтерпретації джерел, формулювання висновків та визначення положень наукової новизни. Їх застосування мало обмежений допоміжний характер і стосувалося: 1) попередньої навігації в тематичному полі дослідження, формування пошукових запитів і групування напрямів джерельного пошуку з проблематики державної політики у сфері культури, механізмів державного управління, трансформації суспільної свідомості, соціокультурної стійкості, культурної безпеки, культурної дипломатії, цифровізації культурної сфери та міжнародного досвіду розвитку державної політики у сфері культури; 2) попереднього перекладу окремих фрагментів іноземних наукових джерел, міжнародних документів і аналітичних матеріалів з подальшою авторською перевіркою змістової точності перекладу за оригінальними текстами; 3) технічного впорядкування окремих бібліографічних описів, пошуку DOI та електронних посилань із подальшою перевіркою їх достовірності за першоджерелами; 4) мовно-стилістичного редагування окремих фрагментів дисертації, українськомовної та англомовної анотацій, назв структурних елементів, таблиць і додатків з метою

термінологічної уніфікації, усунення стилістичних неточностей та підвищення академічної чіткості викладу.

Інструменти штучного інтелекту не використовувалися як самостійне джерело наукової інформації, не включалися до доказової бази дослідження, не цитувалися як наукові джерела, не здійснювали самостійного добору нормативно-правових актів, офіційної статистики, відкритих даних, наукових публікацій, дисертаційних досліджень і міжнародних документів. Історико-ретроспективний, логіко-семантичний, системний, порівняльний, індикаторний методи, метод моделювання, контент-аналіз, порівняльно-правове опрацювання нормативно-правових актів, статистичне узагальнення та інтерпретація офіційних даних застосовувалися автором самостійно. Інструменти штучного інтелекту не використовувалися для здійснення розрахунків, формування емпіричних даних, побудови структурно-функціональної моделі, розроблення комплексного механізму, визначення критеріїв, показників та індикаторів, формулювання висновків, практичних рекомендацій або положень наукової новизни. Усі джерела, фактичні дані, бібліографічні відомості, нормативно-правові положення, аналітичні узагальнення і наукові результати, використані в дисертації, перевірені автором за першоджерелами, а відповідальність за зміст, достовірність, обґрунтованість, академічну доброчесність і наукову новизну результатів дисертаційного дослідження несе автор.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертаційній роботі розв’язано важливу наукову проблему науки державного управління, яка полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад, розробленні концептуальних і прикладних основ трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення України. У результаті дослідження:

уперше:

- розроблено концепцію трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України як цілісну стратегічну основу розвитку державної політики у сфері культури, у межах якої суспільну свідомість обґрунтовано одночасно як об’єкт цілеспрямованого впливу державної політики у сфері культури і як критерій оцінювання її ефективності;

- створено структурно-функціональну модель трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури, яка відображає цей процес як керований цикл із контекстними детермінантами, діагностичним входом, багаторівневим суб’єктом управлінського впливу, функціонально-операційним контуром, цільовими орієнтирами та зворотним зв’язком;

- сформовано комплексний механізм трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України як цілісну систему взаємопов’язаних інституційних, організаційних, правових, інформаційно-комунікативних, фінансово-ресурсних, соціально-кадрових і соціально-психологічних складових, що забезпечують результативність повного циклу формування, реалізації, комунікації та

залучення, моніторингу, оцінювання і коригування державної політики у сфері культури;

удосконалено:

- теоретико-методологічні підходи до дослідження державної політики у сфері культури шляхом інтеграції категорій «суспільна свідомість», «трансформація суспільної свідомості» та соціокультурної стійкості в єдину методологічну конструкцію, що дає змогу розглядати державну політику у сфері культури як стратегічний інструмент ціннісної консолідації, суспільної згуртованості та стійкості державотворчих процесів;

- моделі формування і реалізації державної політики у сфері культури шляхом їх доповнення елементами стратегічної комунікації, участі інституцій громадянського суспільства, міжсекторальної взаємодії та зворотного зв'язку;

- інституційно-організаційні та законодавчі засади впровадження і функціонування комплексного механізму трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури через обґрунтування полісуб'єктної моделі взаємодії, багаторівневого правового регулювання, результативного фінансування, співфінансування, середньострокового ресурсного планування, кадрової спроможності та цифрової інфраструктури;

- підходи до оцінювання ефективності реалізації концепції та комплексного механізму трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури шляхом обґрунтування системи критеріїв, показників та індикаторів, що дає змогу визначати результативність, якість змін, легітимність і сталість відповідних управлінських рішень;

дістали подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат дослідження, зокрема в частині уточнення змісту дефініцій «державна політика у сфері культури» як цілеспрямованої діяльності публічної влади, спрямованої не лише на культурний розвиток, а й на зміцнення суспільної єдності та соціокультурної стійкості, «суспільна свідомість» як ціннісно-когнітивного, емоційно-смислового і поведінкового виміру суспільного буття, «трансформація суспільної свідомості» як керованого процесу якісних змін у знаннях, цінностях, установках і моделях суспільної поведінки, «концепція» як цілісної стратегічної основи розвитку державної політики у сфері культури, «комплексний механізм» як системи взаємопов'язаних інституційних, організаційних, правових, інформаційно-комунікативних, фінансово-ресурсних, соціально-кадрових і соціально-психологічних складових;

- наукові підходи до адаптації міжнародного і вітчизняного досвіду формування, реалізації та трансформації державної політики у сфері культури до українських умов сучасного державотворення, зокрема в частині обґрунтування доцільності стратегічного планування, полісуб'єктної моделі врядування, прозорого і конкурсного фінансування, інституційної автономії культурних суб'єктів, системного моніторингу, оцінювання та використання даних для коригування управлінських рішень у сфері культури;

- науково обґрунтовані практичні рекомендації для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів культури та інституцій

громадянського суспільства щодо підвищення ефективності формування, реалізації та трансформації державної політики у сфері культури на основі розроблених концепції та комплексного механізму.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання обґрунтованих у дисертації концептуальних, модельних, механізмових та оцінювальних положень у діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів культури та інституцій громадянського суспільства з метою підвищення ефективності формування, реалізації та трансформації державної політики у сфері культури. Розроблені в дисертації концепція трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України, структурно-функціональна модель, комплексний механізм трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України, а також система критеріїв, показників та індикаторів оцінювання можуть бути використані при підготовці стратегічних і програмних документів у сфері культури, удосконаленні нормативно-правового та інституційно-організаційного забезпечення, запровадженні процедур моніторингу, оцінювання і коригування управлінських рішень, розвитку міжсекторальної взаємодії та підвищенні результативності діяльності суб'єктів державної політики у сфері культури. Практичні рекомендації, сформульовані за результатами дослідження, можуть бути використані у нормотворчій, організаційно-управлінській, експертно-аналітичній та освітній діяльності, зокрема при розробленні навчальних дисциплін, освітніх програм, навчально-методичних матеріалів і програм підвищення кваліфікації для публічних службовців, а також при підготовці рішень, спрямованих на зміцнення соціокультурної стійкості, суспільної згуртованості та національної ідентичності України.

Результати дисертаційного дослідження використано в практичній діяльності:

- Миколаївського регіонального центру підвищення кваліфікації, де вони впроваджені у навчальний процес через організацію інформаційно-комунікативних заходів, створення електронних ресурсів для дистанційного навчання та застосування у змісті короткострокових освітніх програм професійного розвитку державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування (довідка про впровадження № 386/04-14/2024 від 14.11.2024);

- післядипломного закладу освіти «Інститут професійних трансформацій», де на їх основі модернізовано навчальні програми підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, зокрема інтегровано у сертифікатну програму, а також у короткострокові програми «Комунікація та взаємодія в публічному управлінні» та «Управління змінами» (довідка про впровадження № 44/24 від 15.11.2024);

- Чернігівського інституту інформації, бізнесу і права ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая», де вони інтегровані у навчальний процес підготовки здобувачів за спеціальністю 281

«Публічне управління та адміністрування», застосовані під час викладання дисциплін, розробки факультативних курсів і оновлення навчально-методичного забезпечення, що сприяло формуванню професійних компетентностей і національної свідомості здобувачів вищої освіти (довідка про впровадження № 258/24 від 15.11.2024);

- Мішково-Погорілівської сільської ради, де вони лягли в основу комплексного аналізу місцевої культурної політики, організації тренінгів і семінарів для керівників закладів культури та реалізації інноваційних програм «Культурний простір громади» і «Молодіжний арт-простір», що сприяло підвищенню ефективності управління сферою культури й активізації участі мешканців у соціокультурному житті громади (довідка про впровадження № 1763/02-05 від 24.12.2024);

- Хмельницького регіонального центру підвищення кваліфікації, де вони інтегровані до змісту сертифікатних і короткострокових програм підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, а також у розробку навчально-методичних матеріалів (презентацій, кейсів, тестів), що забезпечило практикоорієнтованість навчального процесу та формування прикладних компетентностей у сфері державної політики у сфері культури (довідка про впровадження № 24 від 11.07.2025).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаним, завершеним науковим дослідженням. Усі наукові результати, викладені в роботі, отримані автором особисто, пройшли апробацію та знайшли відображення у відповідних наукових публікаціях. У дисертації не використано ідей чи розробок, що належать співавторам.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні, методологічні та практичні результати дисертації доповідались на таких науково-комунікативних заходах, наукових та науково-практичних конференціях, як: «Публічне управління в умовах воєнного стану та вектор післявоєнного розвитку» (м. Миколаїв, 2022); «Могилянські читання – 2022: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти» (м. Миколаїв, 2022); «Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство» (м. Київ, 2022); «Культура в XXI столітті: дослідження, збереження, розвиток» (м. Київ, 2022); «Стан та перспективи розвитку культурологічної науки» (м. Миколаїв, 2022); «Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні» (м. Київ, 2023); «Філософія культурно-мистецької освіти» (м. Київ, 2023); «Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика» (м. Харків, 2023); «Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин» (м. Київ, 2023); «Хорова творчість та освіта: осмислення традицій, опанування новацій» (м. Одеса, 2023); «Могилянські читання – 2023: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти» (м. Миколаїв, 2023); «Стан та перспективи розвитку культурологічної науки» (м. Миколаїв, 2023); «Актуальні проблеми сучасності. Молодіжна наука КНУКіМ – 2023» (м. Київ, 2023);

«Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство» (м. Київ, 2024); «Філософія культурно-мистецької освіти» (м. Київ, 2024); «Публічне управління в Україні: історичний досвід та перспективи розвитку» (м. Київ, 2024); «Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика» (м. Харків, 2024); «Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин» (м. Київ, 2024); «Тенденції розвитку філологічної освіти в контексті інтеграції у Європейський простір» (м. Миколаїв, 2024); «Ольвійський форум – 2024: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Реформування публічного управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів» (м. Миколаїв, 2024); «Сучасні аспекти реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу» (м. Переяслав, 2024); «Могилянські читання – 2024: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти. Публічне управління та регіональний розвиток» (м. Миколаїв, 2024); «Національна система стійкості: напрями, механізми, заходи» (м. Миколаїв, 2024); «Людина в системі управління: гендерні та психологічні аспекти менеджменту та адміністрування» (м. Чернігів, 2024); «Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття» (м. Житомир, 2024); «Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку» (м. Київ, 2025); «Синергія освіти, науки та бізнесу в епоху глобальних трансформацій» (м. Чернігів, 2025); «Відновлення України: багатогалузевий підхід» (м. Київ, 2025); «Стратегія розвитку агровольтаїки: стан виклики та кроки впровадження в Україні» (м. Київ, 2025); «Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин» (м. Київ, 2025); «Стійкість освіти і науки в умовах трансформації» (м. Київ, 2025); «Актуальні питання управління та адміністрування: регіональний, міжнародний та глобалізаційний аспекти» (м. Чернігів, 2025); «Вища освіта – студентська наука – сучасне суспільство: напрями розвитку» (м. Київ, 2025); «Світовий досвід публічного регулювання зовнішньоекономічної діяльності: митна безпека та протидія корупції» в межах реалізації міжнародного проєкту «Досвід ЄС щодо митної безпеки та протидії корупції в Україні (EUFOCUSACU)» модуль Жана Моне (м. Дніпро, 2026).

Публікації. Основні положення та наукові результати дослідження викладено в 55 наукових працях, зокрема у 19 статтях, що входять до переліку фахових видань з державного управління, та у 3 виданнях, що проіндексовані в базах даних SCOPUS та Web of Science Core Collection.

Крім того, серед публікацій, які додатково відображають наукові результати дисертації, 33 тези доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій різного рівня.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, п’яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Повний обсяг дисертації становить 432 сторінки, з них 335 сторінок основного тексту. Робота містить 18 таблиць, 4 рисунки та 3 додатки. Список використаних джерел налічує 408 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено стан її наукової розробки, розкрито зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про їх апробацію.

У **першому розділі** – *«Теоретичні засади дослідження державної політики у сфері культури»* – розкрито еволюцію наукових підходів до дослідження державної політики у сфері культури у вітчизняній та зарубіжній науковій традиції, сформовано й уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження, уточнено сутність і зміст державної політики у сфері культури, систематизовано її моделі та обґрунтовано доцільність інноваційної партнерської моделі «відкритого доступу», а також визначено логіку, етапи й особливості політичного циклу як цілісного процесу публічного управління у цій сфері.

У результаті проведеного теоретичного дослідження отримано низку наукових положень.

Еволюція наукових підходів до дослідження державної політики у сфері культури засвідчила перехід від класичних уявлень про культуру як основу національної ідентичності та громадянського виховання, через її ідеологічно інструменталізоване трактування, до сучасного розуміння культури як публічного блага, права людини, ресурсу соціокультурної стійкості та стратегічного чинника державотворення. Це дало підстави розглядати державну політику у сфері культури не як периферійний сегмент гуманітарного адміністрування, а як повноцінний напрям публічного управління, від якого залежить соціальна згуртованість, національна ідентичність і стійкість держави.

Теоретичний аналіз виявив наявність низки суперечностей у сучасному стані державної політики у сфері культури, а саме: її маргіналізацію в системі державних пріоритетів, відсутність цілісної міждисциплінарної концепції розвитку та фрагментарність наукового осмислення окремих її елементів. Саме ці суперечності утворюють наукову проблему дослідження і зумовлюють необхідність вироблення нових теоретико-методологічних підходів до розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України. Логіко-структурну візуалізацію постановки окресленої наукової проблеми наведено нижче (рис. 1).

Сформований у розділі понятійно-категоріальний апарат дав змогу уточнити зміст базових дефініцій дослідження та обґрунтувати державну політику у сфері культури як цілеспрямовану діяльність держави і публічних інституцій, спрямовану на забезпечення культурного розвитку, захист культурних прав, підтримку культурної інфраструктури, формування ціннісних орієнтирів та зміцнення соціокультурної стійкості суспільства.

Введення до аналітичного поля категорій «суспільна свідомість», «трансформація суспільної свідомості», «концепція» та «комплексний механізм» створює теоретичну основу подальшого дослідження, однак їх

змістовне, структурне та функціональне розкриття здійснюється в наступних розділах дисертації.

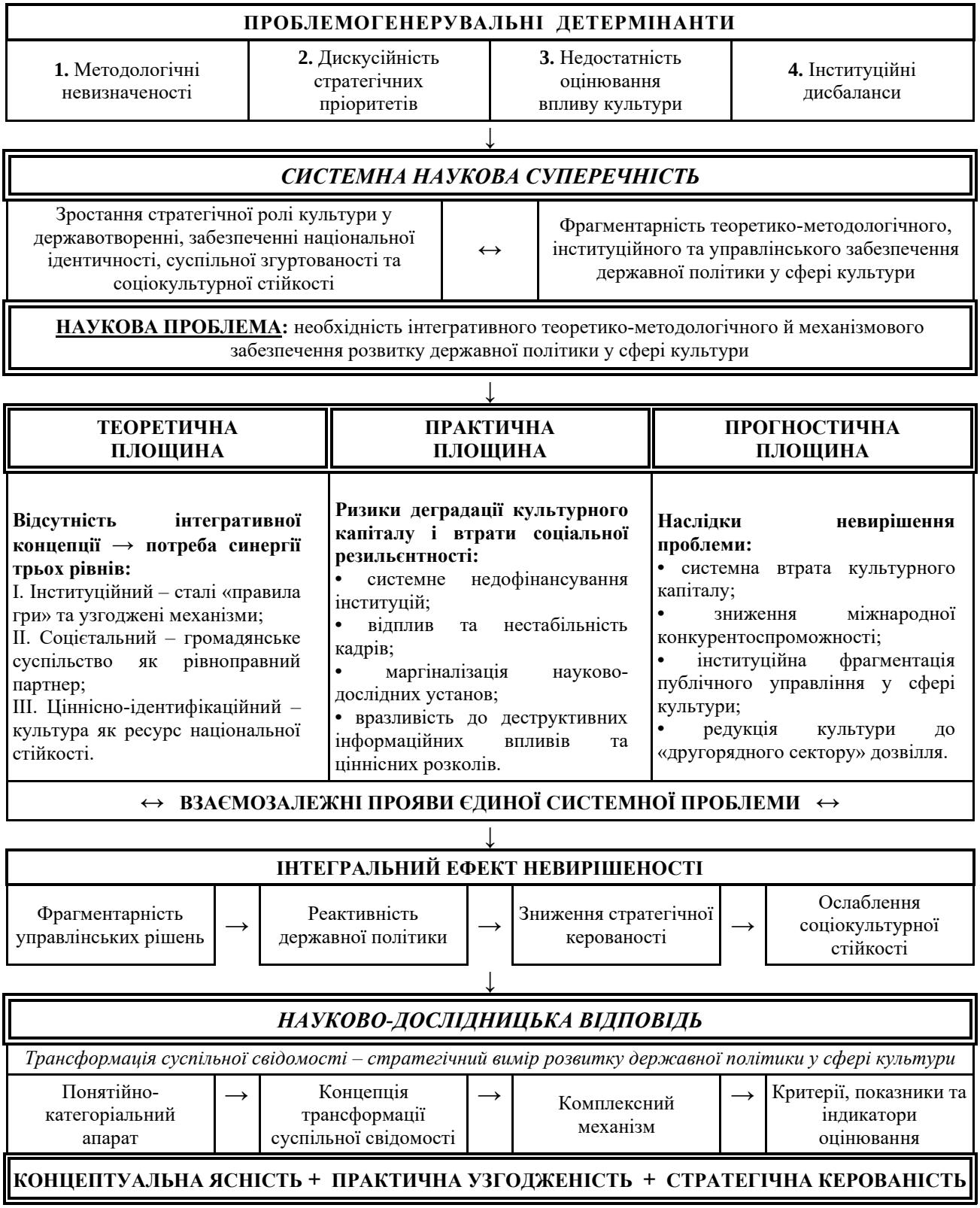

Рис. 1. Логіко-структурна візуалізація постановки наукової проблеми державної політики у сфері культури

Джерело: сформовано автором.

Аналіз сутності та моделей державної політики у сфері культури показав, що жодна з класичних моделей у чистому вигляді не відповідає сучасним викликам українського державотворення. Це обґрунтовує доцільність інноваційної партнерської моделі «відкритого доступу», яка поєднує стратегічну роль держави, участь громадянського суспільства, міжсекторальне партнерство, цифрові інструменти та відкриті процедури формування державної політики у сфері культури. У межах розділу 1 ця модель виконує функцію нової теоретичної рамки аналізу, що долає обмеженість ієрархічних і одновимірних підходів до культурного врядування.

Формування і реалізація державної політики у сфері культури відбуваються в межах політичного циклу, який у сучасних українських умовах набуває нелінійного, адаптивного та зворотно-орієнтованого характеру. Політичний цикл у сфері культури охоплює виявлення проблем і потреб, проєктування політики, ухвалення рішень, реалізацію, моніторинг, аудит і подальше коригування, що забезпечує зв’язок між суспільним запитом, інституційною дією та результативністю державної політики у сфері культури. Така інтерпретація політичного циклу закладає теоретичне підґрунтя для подальшого методологічного й прикладного опрацювання дисертаційної проблеми.

Отже, у розділі 1 сформовано теоретичну основу дисертаційного дослідження: визначено наукову проблему, систематизовано еволюцію наукових підходів, уточнено понятійно-категоріальний апарат, обґрунтовано потребу в новій моделі державної політики у сфері культури та визначено логіку її політичного циклу. Це забезпечує необхідний перехід до розділу 2, у якому конкретизовані науково-методологічні підходи, принципи, методи та інструментарій дослідження.

У **другому розділі** – *«Методологічні основи дослідження державної політики у сфері культури»* – розкрито науково-методологічні підходи та принципи дослідження державної політики у сфері культури, обґрунтовано гіпотезу дослідження, вибір методів, інструментарію та процедури наукового пошуку, систематизовано інформаційно-аналітичну та джерельну базу, а також сформовано цілісну методологічну рамку дослідження, що забезпечила послідовність, відтворюваність і верифікованість наукових результатів.

У результаті проведеного дослідження отримано наукові положення, що визначають методологічні основи вивчення державної політики у сфері культури.

Методологічну основу дослідження державної політики у сфері культури сформовано як інтегровану метатеоретичну рамку, що поєднує системний, інституційний, мережевий, поведінковий, ціннісний, когнітивний і комунікативний підходи та спирається на принципи законності, субсидіарності, участі, прозорості й доказовості. Така рамка забезпечує можливість розглядати державну політику у сфері культури як багатовимірне явище публічного управління, у якому поєднуються нормативно-інституційний, організаційний, ціннісний, когнітивний і комунікативний виміри, а сама культура постає не

лише сферою задоволення культурних потреб, а й стратегічним ресурсом зміцнення національної стійкості та соціокультурної резильєнтності.

На основі визначених підходів і принципів сформульовано гіпотезу дослідження, відповідно до якої результативність і ефективність розвитку державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення України забезпечуються за умови поєднання різнорівневих методологічних підходів, належного врядування та врахування впливу державної політики у сфері культури на трансформацію суспільної свідомості. Це надало дослідженню внутрішньої логіки та зв'язало його теоретико-методологічний рівень із подальшими аналітичними і прикладними побудовами.

Методичний каркас дослідження побудовано як поєднання загальної системної логіки з конкретними методами аналізу. Системний підхід визначив дослідження державної політики у сфері культури як цілісної системи взаємопов'язаних інституційних, організаційних і нормативних елементів, а структурно-функціональний, порівняльний та історичний методи дали змогу дослідити внутрішню будову політики, функції та компетенції основних суб'єктів управління, динаміку розвитку інституційної системи та її відповідність сучасним потребам. Це забезпечило перехід від опису явища до виявлення його внутрішніх зв'язків, суперечностей і закономірностей трансформації.

Процедуру наукового дослідження формалізовано у вигляді двох взаємопов'язаних етапів. Підготовчо-концептуальний етап передбачає визначення об'єкта, предмета, мети й завдань, формулювання гіпотези, огляд наукової літератури та нормативно-правових джерел, вибір методологічних підходів і методів, розробку програми та структури роботи. Аналітико-дослідницький етап охоплює аналіз нормативно-правових та інституційних засад державної політики у сфері культури, оцінку чинників, проблем і тенденцій її трансформації, узагальнення вітчизняного і міжнародного досвіду та визначення сильних і слабких сторін політики, можливостей і загроз. Така процедура забезпечує послідовність, відтворюваність і внутрішню узгодженість усього дисертаційного дослідження.

Інформаційно-аналітичну та джерельну базу дослідження сформовано як відтворюваний і верифікований контур доказів, до якого включено шість взаємодоповнювальних груп джерел: нормативно-правові акти України; урядові стратегії і програми у сфері культури; міжнародні документи та ініціативи; офіційну статистику й відкриті дані; аналітичні звіти і результати моніторингів; наукові праці та дисертаційні дослідження. Така побудова джерельної бази забезпечує одночасно правову визначеність, стратегічну релевантність, міжнародну співставність, емпіричну вимірюваність, аналітичну критичність і теоретико-методологічну кумулятивність результатів дослідження.

Важливим методологічним результатом розділу є інтеграція міжнародних підходів ЮНЕСКО і Ради Європи до оцінювання державної політики у сфері культури. Їх використання дало змогу обґрунтувати методологічне підґрунтя

подальшого формування критеріїв, показників та індикаторів оцінювання ефективності державної політики у сфері культури й трансформації суспільної свідомості на засадах поєднання універсальних принципів результативності, впливу і сталості з галузевими культурними індикаторами. Це підсилює доказовий характер дослідження та орієнтує його на вимірювану модель аналізу.

У **третьому розділі** – *«Сучасний стан, чинники та досвід формування і реалізації державної політики у сфері культури в Україні»* – проведено комплексний аналіз нормативно-правових та інституційних засад, чинників, проблем і тенденцій трансформації державної політики у сфері культури в Україні, а також узагальнено міжнародний і вітчизняний досвід та кращі практики її формування, реалізації й розвитку, що дало змогу виявити ключові проблеми та обґрунтувати перспективи подальшого розвитку.

У межах цього етапу дослідження отримано такі наукові положення та результати.

Державна політика у сфері культури в Україні функціонує в межах багаторівневої нормативно-правової системи, яка охоплює конституційні норми, міжнародні зобов’язання, профільні закони, підзаконні акти та стратегічні документи. Водночас аналіз показав, що її система правового регулювання, попри формальну розгалуженість, зберігає ознаки фрагментарності, декларативності окремих положень і недостатньої забезпеченості механізмами реалізації, що послаблює практичну дієвість державної політики у сфері культури.

Інституційні засади державної політики у сфері культури в Україні сформовані як поєднання центральних органів публічної влади, спеціалізованих агентств, фондів, закладів культури та місцевої мережі культурних установ. Їхня сучасна інституційна система формується під впливом міжнародних стандартів, децентралізації, адміністративних реформ і внутрішніх суспільних трансформацій, однак і далі характеризується координаційною нестабільністю, дублюванням повноважень і нерівномірною інституційною спроможністю різних рівнів управління.

Трансформація державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення України має системний характер і зумовлена сукупністю взаємопов’язаних чинників: утвердженням української державності, європейською інтеграцією, динамічними суспільними змінами та накопиченими суперечностями попередньої моделі культурного управління. У результаті сфера культури поступово перестає розглядатися як другорядна гуманітарна сфера й утверджується як стратегічний ресурс націєтворення, суспільної консолідації та національної стійкості.

Сучасний стан державної політики у сфері культури визначається одночасною наявністю позитивних зрушень і стійких системних обмежень. До ключових проблем належать недостатня інституційна спроможність, кадровий дефіцит, недофінансування, нечіткий розподіл компетенцій, розриви між центральним і місцевим рівнями, а також неповне врахування безпекового, комунікаційного й міжсекторального вимірів культурної політики. Це свідчить,

що трансформація культурної політики відбувається суперечливо: нові підходи впроваджуються в умовах збереження структурних дисбалансів попередньої системи.

Провідними тенденціями розвитку державної політики у сфері культури є децентралізація, посилення ролі територіальних громад, перехід до партнерської моделі взаємодії держави і суспільства, а також поступове включення культури до ширших стратегічних пріоритетів державотворення. Разом із тим, ефективність цих тенденцій істотно обмежується нерівномірною ресурсною спроможністю громад, відсутністю повного фінансового вирівнювання, нестачею методичної підтримки й недостатньою узгодженістю між стратегічними цілями та управлінськими інструментами їх реалізації.

Узагальнення міжнародного досвіду дало змогу встановити, що ефективна державна політика у сфері культури ґрунтується на поєднанні стратегічного планування, інституційної автономії культурних суб'єктів, прозорого і конкурсного фінансування, постійного моніторингу, оцінювання та використання даних для коригування управлінських рішень. Важливим результатом розділу є висновок, що найбільш цінними для України є не окремі запозичення, а адаптація системних принципів і практик, здатних підвищити результативність, прозорість і підзвітність державної політики у сфері культури.

Вітчизняний досвід реалізації державної політики у сфері культури засвідчив поступовий відхід від адміністративно-розподільчої та залишкової моделі фінансування до конкурсного, проєктно-орієнтованого й інституційно диференційованого підходу. Водночас українська практика виявила принципову проблему розриву між символічним пріоритетом культури та реальною управлінською спроможністю її підтримки: за відсутності стабільного фінансування, належного планування і координації навіть стратегічно важливі культурні проєкти залишаються незавершеними або вразливими. Це є одним із ключових підсумкових результатів розділу 3.

Отже, у розділі 3 встановлено, що державна політика у сфері культури в Україні перебуває на етапі складної багатовекторної трансформації, у межах якої вже сформовано базові нормативно-правові та інституційні передумови стратегічного розвитку, але ще не подолано фрагментарність, дисбаланси й обмеження управлінської реалізації. Сукупність виявлених чинників, проблем, тенденцій і адаптивно значущих практик становить безпосереднє аналітичне підґрунтя для подальшого концептуального та механізмового опрацювання розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України.

У **четвертому розділі** – *«Концепція трансформації суспільної свідомості як стратегічна основа розвитку державної політики у сфері культури в Україні»* – обґрунтовано концепцію трансформації суспільної свідомості як стратегічну основу розвитку державної політики у сфері культури, створено структурно-функціональну модель трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури та сформовано критеріально-індикаторну основу оцінювання ефективності впровадження концепції.

За підсумками цього етапу дослідження сформульовано такі наукові положення.

Розроблено Концепцію трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України як стратегічну основу розвитку державної політики у сфері культури. Її концептуальна новизна полягає в розширенні традиційного розуміння державної політики у сфері культури: поряд із завданням культурного розвитку до цільового ядра концепції включено утвердження культури як чинника соціальної єдності, світоглядного розвитку суспільства та соціокультурної стійкості, а також обґрунтовано нові принципи і пріоритети, зокрема принцип культурної резильєнтності, цифровізацію культури і медіаграмотність.

Теоретичним результатом є обґрунтування того, що суспільна свідомість у дослідженні має подвійний статус: вона є одночасно об’єктом цілеспрямованого впливу державної політики у сфері культури і критерієм оцінювання її ефективності. Це дало змогу перейти від вузькогалузевого бачення культури як сфери задоволення духовних потреб до її розуміння як стратегічного ресурсу впливу на цінності, ідентичність, згуртованість і національну стійкість.

Створено структурно-функціональну модель трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури (рис. 2), яка подає цей процес як керований цикл із контекстними детермінантами, діагностичним входом, багаторівневим суб’єктом управлінського впливу, підсистемами реалізації та функціонально-операційним контуром «діагностика – проєктування – мобілізація ресурсів – реалізація – залучення/комунікація – оцінювання – корекція рішень». Саме така побудова забезпечує керованість, адаптивність і зворотний зв’язок у реалізації концепції.

Модель трансформації суспільної свідомості структурована за чотирма групами цільових орієнтирів – ціннісно-орієнтаційними, ідентифікаційно-консолідаційними, захисно-резильєнтними та адаптаційно-інноваційними, а її очікувані результати пов’язані зі змінами у когнітивному, ціннісно-емоційному та поведінковому вимірах суспільної свідомості. У прикладному вимірі це означає уточнення уявлень і знань, зміну установок і цінностей, зростання участі та довіри, а також посилення культурної резильєнтності.

Функціональний зміст концепції реалізується через систему базових функцій трансформації суспільної свідомості – ціннісно-орієнтаційну, ідентифікаційно-консолідаційну, захисно-резильєнтну та адаптаційно-інноваційну, які приводяться в дію через інформаційно-комунікаційні, освітньо-виховні, інституційні, фінансово-проєктні, цифрові та етико-стандартні підсистеми. Це переводить концепцію з рівня загальної теоретичної конструкції у площину керованого публічно-управлінського впливу.

Сформовано критеріально-індикаторну основу оцінювання ефективності впровадження концепції. Її стабільну методологічну рамку становлять критерії результативності, якості змін, легітимності та сталості, тоді як показники й індикатори виступають інструментами їх операціоналізації залежно від конкретних програм, інституційних форматів і контекстів реалізації.

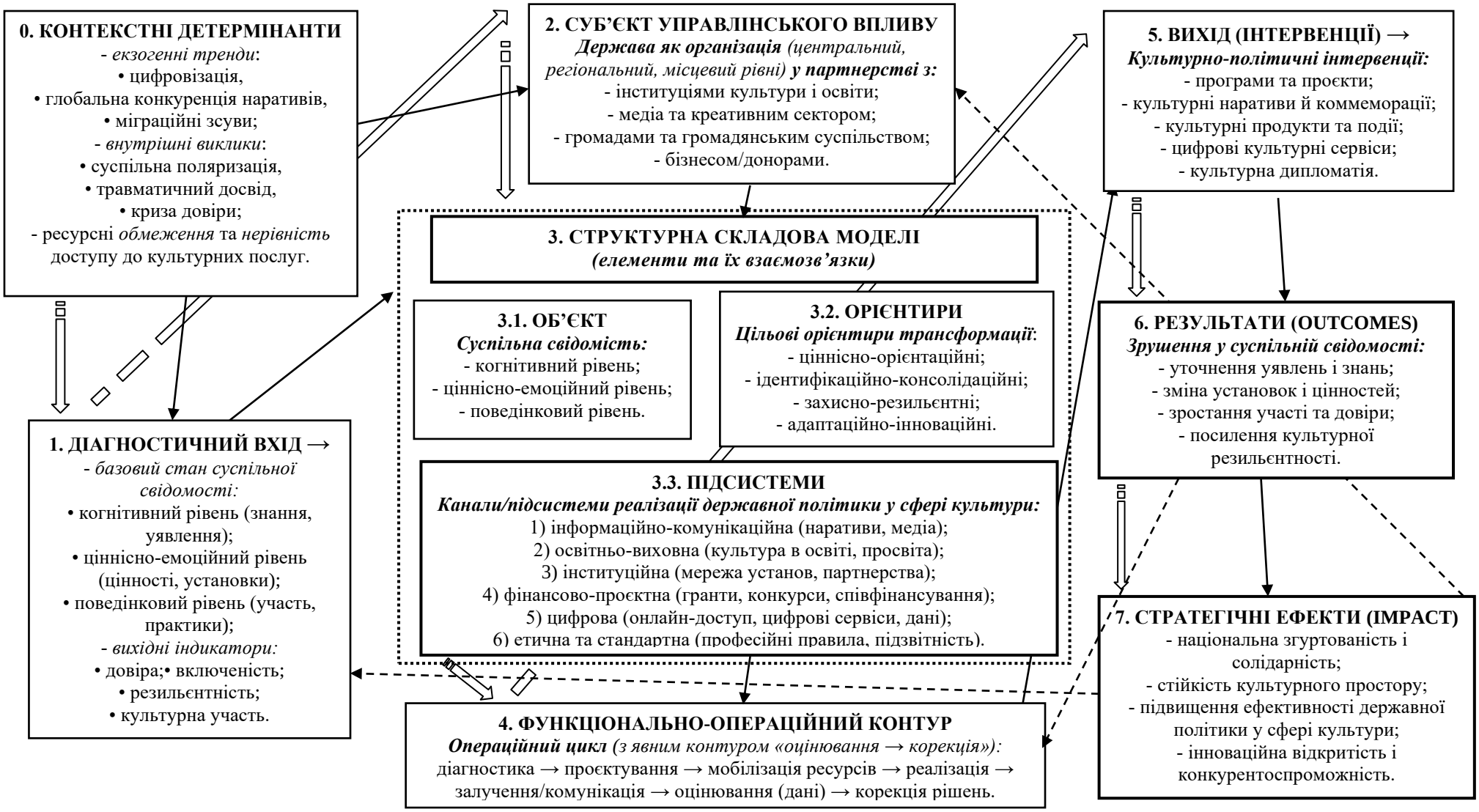

Рис. 2. Структурно-функціональна модель трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури

Позначення: суцільні стрілки – основний контур; пунктирні – зворотний зв'язок (оцінювання → корекція).

Джерело: розроблено автором.

Такий підхід забезпечує методологічну придатність концепції до подальшого доказового оцінювання реалізації як самої концепції, так і комплексного механізму.

Отже, у розділі 4 здійснено завершений перехід від теоретико-методологічного осмислення проблеми до її концептуального розв'язання: розроблено концепцію трансформації суспільної свідомості як стратегічну основу розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України, створено її структурно-функціональну модель, визначено цільові орієнтири й закладено критеріально-індикаторну рамку оцінювання ефективності впровадження. Саме це становить безпосередній науковий результат розділу 4.

У **п'ятому розділі** – *«Комплексний механізм трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури»* – розроблено комплексний механізм трансформації суспільної свідомості як цілісну систему взаємопов'язаних інституційних, організаційних, правових, інформаційно-комунікативних, фінансово-ресурсних, соціально-кадрових і соціально-психологічних складових, що забезпечує повний цикл формування, реалізації, комунікації та залучення, моніторингу, оцінювання й коригування державної політики у сфері культури на основі сучасних принципів публічного управління та з урахуванням трансформацій суспільної свідомості.

Проведене дослідження дало змогу сформулювати такі наукові положення.

Розроблено комплексний механізм трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України (рис. 3), як цілісну систему взаємопов'язаних інституційних, організаційних, правових, інформаційно-комунікативних, фінансово-ресурсних, соціально-кадрових і соціально-психологічних складових, що охоплює суб'єктів, норми, інструменти, ресурси, процедури, засоби, важелі та організаційно-комунікаційні зв'язки публічного управління, спрямовані на забезпечення результативності повного циклу формування, реалізації, комунікації та залучення, моніторингу, оцінювання і коригування державної політики у сфері культури. Його принципова відмінність полягає в органічному включенні соціально-психологічної компоненти, завдяки чому механізм орієнтований не лише на інституційні та ресурсні результати, а й на досягнення стійких змін у когнітивному, ціннісно-орієнтаційному та поведінковому вимірах суспільної свідомості.

Структуру комплексного механізму сформовано на основі структурно-функціональної моделі трансформації суспільної свідомості й подано як взаємопов'язану систему нормативно-ціннісної рамки, концептуального базису, контекстних умов і обмежень, інтегрованого управлінського циклу, функціональних блоків забезпечення, інструментально-проєктного і моніторингово-оцінювального модулів, а також інституційного контуру виконавців і партнерів.

Рис. 3. Схема комплексного механізму трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури
Джерело: розроблено автором.

Ядром механізму є інтегрований управлінський цикл: формування – реалізація – комунікація/залучення – моніторинг та оцінювання – коригування, що забезпечує системність, адаптивність і керованість його функціонування.

Базовим носієм практичної реалізації комплексного механізму визначено інституційно-організаційний блок, побудований на полісуб'єктній моделі взаємодії органів публічної влади, закладів культури, освітніх і наукових установ, медіа, інститутів громадянського суспільства, бізнесу, креативного сектору, міжнародних партнерів і донорів. Його результативність забезпечується не самим фактом наявності цих суб'єктів, а їх координацією, процедурами участі, підзвітністю, зворотним зв'язком і мотивувальними інструментами, що надають механізму практичної дієздатності та суспільної легітимності.

Функціональний зміст комплексного механізму розкрито через інтегративну, виховно-просвітницьку, захисну, комунікативно-інформаційну та інноваційну функції, які реалізуються синхронно і взаємодоповнювально. Їх поєднання забезпечує консолідацію суспільства навколо спільних цінностей, зміцнення національної ідентичності, розвиток культурної компетентності і критичного мислення, захист суспільної свідомості від деструктивних впливів, розгортання сучасних форм стратегічної комунікації та впровадження інноваційних культурних практик. Саме в цій функціональній конфігурації культура постає як стратегічний чинник державотворення, суспільної стійкості й ціннісної консолідації, а державна політика у сфері культури – як інструмент публічно-управлінського впливу.

Фінансово-ресурсний і соціально-кадровий блоки механізму побудовано на принципах поєднання державних, місцевих, грантових, донорських, приватних і партнерських ресурсів, результативного фінансування, співфінансування та середньострокового ресурсного планування. Їх дієвість пов'язана з нормативним закріпленням зв'язку між оцінюванням і фінансуванням, ресурсним забезпеченням коригувальних рішень, а також із розробленням стандартів компетентностей, програм підвищення спроможності і механізмів професіоналізації суб'єктів реалізації політики. Це надає комплексному механізму практичної реалістичності й операційної спроможності.

Сформовано цілісний операційний контур моніторингу, контролю, оцінювання та коригування як замкнену систему зворотного зв'язку, що забезпечує перехід від накопичення і верифікації даних до аналітичного судження та адаптивного управлінського рішення. Стабільним методологічним ядром цього контуру визначено критерії результативності, якості, легітимності та сталості, тоді як індикатори, базові значення, пороги ризику та процедури можуть уточнюватися залежно від зміни контексту реалізації державної політики у сфері культури.

Такий підхід поєднує стабільність оцінювальної рамки з адаптивністю практичного управління, а висновки про вплив механізму ґрунтуються на логіці обґрунтованого внеску, а не на припущенні про однолінійну причинність.

Законодавче забезпечення реалізації концепції і комплексного механізму обґрунтовано як багаторівневу систему правового регулювання, у межах якої мають бути чітко розмежовані законодавчий, підзаконний і програмно-стратегічний рівні. Правове забезпечення повинно інституціоналізувати повноваження та координацію суб'єктів, процедури участі, правила роботи з даними, обов'язковість моніторингу, контролю, оцінювання і коригування як підстави управлінських рішень, а також результативне фінансування, співфінансування, середньострокове ресурсне планування, грантові процедури, кадрову спроможність, аналітичні системи і цифрову інфраструктуру. Саме за таких умов право виконує не допоміжну, а базову інституціоналізуючу функцію щодо комплексного механізму.

Отже, у розділі 5 одержано завершений теоретико-прикладний результат дисертації: розроблено цілісний комплексний механізм трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України, визначено його структуру, функціональну конфігурацію, інституційно-організаційні, фінансово-ресурсні та соціально-кадрові засади, сформовано доказовий операційний контур його функціонування і обґрунтовано багаторівневі засади законодавчого забезпечення. Сукупно це створює безпосередній інструментальний базис для підвищення результативності, суспільної легітимності, адаптивності та стійкості державної політики у сфері культури.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та розв'язано важливу наукову проблему науки державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад, розробленні концептуальних і прикладних основ трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення України. Системний результат роботи полягає у формуванні цілісної логіки розвитку державної політики у сфері культури, в якій теоретико-методологічне обґрунтування, аналіз сучасного стану і релевантного досвіду, авторська концепція, структурно-функціональна модель, критеріально-індикаторна система, комплексний механізм, інституційно-правове забезпечення та практичні рекомендації утворюють взаємопов'язану науково-прикладну конструкцію. Одержані результати підтверджують стратегічне значення державної політики у сфері культури для національної ідентичності, суспільної згуртованості, соціокультурної стійкості та спроможності держави діяти в умовах динамічних безпекових, інформаційних і соціокультурних змін. Відповідно до мети та завдань дослідження сформульовано такі загальні висновки і рекомендації.

1. З'ясовано еволюцію наукових підходів до вивчення державної політики у сфері культури та трансформації суспільної свідомості в контексті державного управління і державотворення. Встановлено послідовний перехід

від класичного трактування культури як духовної основи нації, інструмента громадянського виховання та формування ідентичності, через адміністративно-ідеологічну модель її інструменталізації, до сучасного розуміння культури як публічного блага, права людини, ресурсу сталого розвитку, соціальної згуртованості, національної ідентичності та стійкості держави. Установлено, що сучасна українська модель розвивається в умовах одночасного впровадження демократичних, партнерських, людиноцентричних і мережевих засад врядування та збереження окремих інституційно-організаційних рис попередньої адміністративної системи.

Теоретичний аналіз дав змогу виявити системну суперечність між зростанням стратегічної ролі культури в національному державотворенні та недостатньою цілісністю її теоретико-методологічного, інституційного і механізмового забезпечення. Державну політику у сфері культури обґрунтовано як повноцінний напрям публічного управління, що впливає не лише на функціонування культурної інфраструктури, а й на ціннісні орієнтації, ідентифікаційні настанови, громадянську участь, довіру до інституцій та здатність суспільства протидіяти деструктивним інформаційним і смисловим впливам. Це дало підстави розглядати трансформацію суспільної свідомості як внутрішньо пов’язаний стратегічний вимір розвитку державної політики у сфері культури та обґрунтувати потребу в інтеграції інституційного, соцієтального, ціннісно-ідентифікаційного, комунікативного і безпекового вимірів у межах єдиної державно-управлінської логіки.

2. Сформовано та уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження, що забезпечив термінологічну визначеність, розмежування споріднених понять і внутрішню узгодженість усіх подальших теоретичних та прикладних побудов. Державну політику у сфері культури визначено як цілеспрямовану, організовану діяльність публічної влади, що реалізується через правові, інституційні, фінансово-організаційні та інформаційно-комунікативні інструменти і спрямована на культурний розвиток, забезпечення культурних прав, збереження та примноження культурних цінностей, а також на зміцнення суспільної єдності й соціокультурної стійкості. Суспільну свідомість розкрито як багатовимірний ціннісно-когнітивний, емоційно-смисловий і поведінковий вимір суспільного буття, у якому відображаються колективні уявлення, знання, цінності, установки, настрої та моделі поведінки.

Трансформацію суспільної свідомості розкрито як процес глибинних якісних змін у системі суспільних уявлень, цінностей, норм, ідентичностей і моделей поведінки, який може бути наслідком стихійних суспільних зрушень або цілеспрямованого управлінського впливу; у межах предмета дисертації досліджено передусім керований компонент такої трансформації, що реалізується правомірними демократичними інструментами державної політики у сфері культури. Концепцію визначено як цілісну стратегічну основу розвитку державної політики у сфері культури, а комплексний механізм – як систему взаємопов’язаних інституційних, організаційних, правових, інформаційно-комунікативних, фінансово-ресурсних, соціально-кадрових і соціально-

психологічних складових. Встановлена ієрархія понять дала змогу чітко розмежувати їх функції: концепція визначає стратегічну логіку та цільові орієнтири; модель формалізує структуру й динаміку керованого процесу; механізм забезпечує його практичну реалізацію; система критеріїв, показників та індикаторів здійснює доказове оцінювання результатів і формує зворотний зв'язок.

3. Визначено сутність, моделі та етапи політичного циклу державної політики у сфері культури й з'ясовано їх відповідність сучасним викликам національного державотворення. Державну політику у сфері культури обґрунтовано як динамічну, багаторівневу та багатосуб'єктну систему, у якій нормативно-правові, інституційні, ресурсні, комунікативні й суспільно-ціннісні компоненти взаємодіють у процесі вироблення, реалізації та коригування публічно-управлінських рішень. Порівняльний аналіз традиційних моделей взаємодії держави і культури засвідчив, що жодна з них у своєму класичному вигляді не відповідає сучасним українським умовам: ієрархічно-бюрократичні моделі обмежують автономію, участь і гнучкість, тоді як суто ринкові або мінімалістські підходи не забезпечують належного захисту культурних прав, культурної спадщини, ідентичності та соціокультурної стійкості.

Удосконалено підходи до моделей формування і реалізації державної політики у сфері культури шляхом обґрунтування доцільності партнерської моделі «відкритого доступу», яка поєднує стратегічну роль держави, інституційну автономію культурних суб'єктів, участь інституцій громадянського суспільства, міжсекторальну взаємодію, стратегічну комунікацію, конкурсні механізми підтримки, цифрові інструменти та системний зворотний зв'язок. Політичний цикл визначено як нелінійний, адаптивний і зворотно-орієнтований процес, що охоплює виявлення проблем і суспільних потреб, проєктування політики, ухвалення рішень, реалізацію, моніторинг, контроль та оцінювання, а також коригування. Така інтерпретація дозволяє пов'язати суспільний запит, інституційну дію, ресурсне забезпечення, комунікацію та результативність у єдиному управлінському циклі і забезпечує теоретико-методологічний перехід до авторської концепції та комплексного механізму.

4. Обґрунтовано науково-методологічні підходи, принципи, методи та інструментарій дослідження державної політики у сфері культури та її впливу на суспільну свідомість. Базову методологічну основу сформовано на системному, інституційному та структурно-функціональному підходах; на розширеному аналітичному рівні їх інтегровано з мережевим, поведінковим, ціннісним, когнітивним і комунікативним підходами. Такий методологічний плюралізм за умови внутрішньої логічної узгодженості дав змогу одночасно розглядати державну політику у сфері культури як систему норм та інституцій, як мережу взаємодії публічних і непублічних а́кторів, як управлінський цикл і як сукупність інструментів, здатних впливати на когнітивні, ціннісні та поведінкові параметри суспільного розвитку. Методологічна рамка спирається

на принципи законності, субсидіарності, участі, відкритості, прозорості, доказовості та відтворюваності.

Методичний інструментарій диференційовано відповідно до завдань дослідження: історико-ретроспективний і логіко-семантичний методи забезпечили генетичний та понятійний аналіз; системний, інституційний і структурно-функціональний – розкриття внутрішньої архітектури політики та механізмів; контент-аналіз і порівняльно-правове опрацювання – дослідження нормативно-стратегічного забезпечення; статистичне узагальнення та інтерпретація офіційних даних – аналітичну діагностику сучасного стану; порівняльний метод – відбір адаптивно значущих практик; моделювання – розроблення концепції, моделі та механізму; індикаторний метод – операціоналізацію оцінювання. Процедуру дослідження побудовано як взаємопов'язані підготовчо-концептуальний та аналітико-дослідницький етапи, а інформаційно-аналітичну базу – як верифікований контур нормативних, статистичних, наукових, аналітичних і міжнародних джерел. Це забезпечило не лише описовість, а й системність, доказовість, відтворюваність і логічну наступність отриманих результатів.

5. На основі аналізу сучасного стану та виявлення чинників, проблем і тенденцій трансформації державної політики у сфері культури в Україні узагальнено міжнародний і вітчизняний досвід її формування, реалізації та трансформації, визначено кращі практики і можливості їх адаптації до українських умов. Установлено, що нормативно-правова система державної політики у сфері культури має багаторівневий характер, проте попри формальну розгалуженість зберігає фрагментарність, декларативність окремих положень і недостатню забезпеченість механізмами реалізації. Інституційна система поєднує центральні органи виконавчої влади, спеціалізовані агентства і фонди, заклади культури, органи місцевого самоврядування та інші суспільні суб'єкти, але характеризується координаційною нестабільністю, дублюванням окремих повноважень і нерівномірною спроможністю різних рівнів управління. Провідними чинниками трансформації визначено утвердження української державності, європейську інтеграцію, децентралізацію, цифровізацію, зміни суспільних цінностей і комунікаційних практик, посилення безпекового виміру культури та необхідність подолання структурних суперечностей попередньої (командно-адміністративної) моделі управління.

Виявлено, що позитивні тенденції – посилення ролі територіальних громад, розвиток конкурсно-проєктної підтримки, культурної дипломатії, цифрових сервісів, партнерства держави і громадянського суспільства – співіснують із кадровим дефіцитом, недофінансуванням і ресурсною асиметрією, міжрівневими розривами, слабкою міжсекторальною інтеграцією та недостатньою культурою моніторингу й оцінювання. Узагальнення міжнародного досвіду підтвердило результативність стратегічного планування, інституційної автономії культурних суб'єктів, принципу дистанціювання поточного політичного втручання, прозорого і конкурсного фінансування, багаторівневого співфінансування, професійної експертизи, системного

моніторингу та використання даних для коригування рішень. Обґрунтовано, що адаптація таких практик має відбуватися не шляхом механічного копіювання, а на засадах функціональної сумісності, поетапності, ресурсної реалістичності, правової визначеності та суспільної легітимності. Сукупність діагностованих проблем і адаптивно значущих практик стала безпосередньою аналітичною підставою переходу від реактивної та фрагментарної логіки до інтегративної, доказово керованої й суспільно орієнтованої моделі розвитку державної політики у сфері культури.

6. Розроблено концепцію трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України як цілісну стратегічну основу розвитку державної політики у сфері культури. Її принципова відмінність полягає у включенні до цільового ядра політики, поряд із культурним розвитком, збереженням спадщини, забезпеченням культурних прав і доступністю культурних благ, завдань зміцнення суспільної єдності, національної ідентичності, соціокультурної стійкості, критичного осмислення інформаційних впливів та спроможності суспільства до адаптації в умовах кризових і безпекових викликів. Суспільну свідомість у межах концепції обґрунтовано одночасно як об’єкт цілеспрямованого впливу державної політики у сфері культури і як критерій оцінювання її ефективності, що переводить оцінку політики від суто інституційно-ресурсних параметрів до аналізу її суспільних наслідків.

Стратегічні орієнтири концепції систематизовано за чотирма взаємопов’язаними напрямами: ціннісно-орієнтаційним, ідентифікаційно-консолідаційним, захисно-резильєнтним та адаптаційно-інноваційним. Їх реалізацію пов’язано зі змінами у когнітивному, ціннісно-емоційному та поведінковому вимірах суспільної свідомості – знаннях та уявленнях, цінностях і установках, участі та соціокультурних практиках. Функціональне розгортання концепції забезпечують інформаційно-комунікаційні, освітньо-виховні, інституційні, фінансово-проєктні, цифрові та етико-стандартні підсистеми. Принципами концепції визначено демократичність, культурний плюралізм, інклюзивність, відкритість, партнерство, доказовість, цифрову доступність, соціокультурну стійкість та етичність управлінського впливу. У такий спосіб трансформація суспільної свідомості набуває статусу не абстрактної гуманітарної мети, а стратегічно спроєктованого, інституційно обмеженого демократичними нормами, вимірюваного та коригованого напряму державної політики у сфері культури.

7. Створено структурно-функціональну модель трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури, яка формалізує концептуальні положення у вигляді керованого, циклічного й адаптивного публічно-управлінського процесу. На відміну від концепції, що визначає стратегічні цілі, принципи і напрями трансформації, модель розкриває структурну послідовність та функціональні зв’язки між елементами процесу. Вона поєднує контекстні детермінанти й обмеження, діагностичний вхід,

багаторівневий суб’єкт управлінського впливу, функціональні підсистеми реалізації, цільові орієнтири, очікувані результати та зворотний зв’язок.

Функціонально-операційний контур моделі побудовано як послідовність «діагностика – проєктування – мобілізація ресурсів – реалізація – комунікація та залучення – оцінювання – корекція рішень». Багаторівневий суб’єкт охоплює органи державної влади й місцевого самоврядування, заклади культури, освітні та наукові установи, інституції громадянського суспільства, медіа, бізнес, креативний сектор та інших партнерів. Доведено, що модель забезпечує зв’язок між управлінськими діями та очікуваними змінами у когнітивному, ціннісно-емоційному та поведінковому вимірах суспільної свідомості, передбачає постійний зворотний зв’язок і можливість адаптивного коригування. Завдяки цьому концептуальна ідея трансформації суспільної свідомості переведена в площину модельованого процесу, придатного для подальшої операціоналізації, інституціоналізації та доказового оцінювання.

8. Сформовано підходи до оцінювання ефективності реалізації концепції та комплексного механізму трансформації суспільної свідомості шляхом формування цілісної системи критеріїв, показників та індикаторів. Визначено стабільне методологічне ядро системи, яке складається з чотирьох критеріїв: результативність, що характеризує ступінь досягнення визначених цілей; якість змін, що відображає змістову спрямованість трансформацій; легітимність, що фіксує суспільну прийнятність, довіру, участь, відкритість і правомірність управлінських рішень; сталість, що визначає здатність позитивних змін зберігатися в часі та відтворюватися в інституційних і суспільних практиках. Окреслено, що оцінювальна рамка співвідноситься з трьома рівнями змін суспільної свідомості: когнітивним, ціннісно-емоційним і поведінковим, а також дозволяє розрізняти безпосередні результати, проміжні зміни та довгостроковий суспільний вплив.

Показники й індикатори визначено як адаптивний операціоналізаційний рівень, що конкретизується залежно від рівня управління, типу культурної програми, ресурсної спроможності, доступності даних та мети оцінювання. Методологічно обґрунтовано використання базових значень, цільових орієнтирів, порогів відхилень, повторних вимірювань, тріангуляції джерел, перевірки валідності, прозорих процедур експертного оцінювання та вимог до репрезентативності соціологічних даних. Наголошено, що інтегральне оцінювання не може зводитися до механічного об’єднання різнорідних показників без нормування, визначення ваг та перевірки валідності, а висновки про вплив державної політики мають ґрунтуватися на логіці обґрунтованого внеску, а не на припущенні про однолінійну причинність. Така система створює доказову основу для моніторингу, оцінювання і подальшого коригування управлінських рішень.

9. Сформовано комплексний механізм трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України як цілісну систему взаємопов’язаних інституційних, організаційних, правових, інформаційно-комунікативних,

фінансово-ресурсних, соціально-кадрових і соціально-психологічних складових. На відміну від структурно-функціональної моделі, що відображає логіку керованого процесу, комплексний механізм визначає інструментальний спосіб його практичної реалізації через суб'єктів, норми, ресурси, інструменти, процедури, важелі та організаційно-комунікаційні зв'язки. Його архітектура постає як взаємопов'язана система нормативно-ціннісної рамки, концептуального базису, контекстних умов і обмежень, інтегрованого управлінського циклу, функціональних блоків забезпечення, інструментально-проєктних та моніторингово-оцінювальних модулів, а також інституційного контуру виконавців і партнерів.

Ядром механізму визначено цикл «формування – реалізація – комунікація та залучення – моніторинг та оцінювання – коригування», доповнений контрольним контуром, який забезпечує нормативно-процедурну, організаційну, фінансово-ресурсну, інформаційно-комунікаційну та інформаційно-безпекову відповідність реалізації політики. Функціональну конфігурацію механізму утворюють інтегративна, виховно-просвітницька, захисна, комунікативно-інформаційна та інноваційна функції. Принципова новизна механізму полягає в органічному включенні соціально-психологічної компоненти, завдяки чому об'єктом управлінської уваги стають не лише інституційні та ресурсні результати, а й стійкі зміни в цінностях, установках і поведінкових практиках. Фінансово-ресурсний блок передбачає диверсифікацію бюджетних, місцевих, грантових, донорських, приватних і партнерських ресурсів, результативне фінансування, співфінансування та середньострокове планування; соціально-кадровий – професіоналізацію, стандарти компетентностей і розвиток людського потенціалу; інформаційно-комунікативний – стратегічну комунікацію, цифрові інструменти й двосторонній зворотний зв'язок. Сукупність цих елементів утворює операційно спроможний інструмент реалізації авторської концепції.

10. Інституційно-організаційні та законодавчі засади впровадження й функціонування комплексного механізму трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури набули системного удосконалення. Інституційно-організаційний контур вибудувано на полісуб'єктній моделі взаємодії, у межах якої органи державної влади та місцевого самоврядування, заклади культури, освітні й наукові установи, медіа, інституції громадянського суспільства, бізнес-структури, креативний сектор, міжнародні партнери та донори виконують диференційовані, але взаємоузгоджені функції, що забезпечують цілісність і ефективність механізму.

Доведено, що результативність цієї моделі визначається не кількістю залучених суб'єктів, а сталістю процедур координації, розподілом відповідальності, участю, підзвітністю, обміном даними, професійною спроможністю та дієвістю зворотного зв'язку. Для зменшення відомчої фрагментарності обґрунтовано доцільність постійного міжвідомчого координаційного формату, функціями якого мають бути узгодження програмних рішень, ресурсних параметрів, результатів моніторингу та

оцінювання і коригувальних заходів без дублювання повноважень чинних органів влади.

Законодавче забезпечення сформовано як багаторівневу систему з чітким розмежуванням законодавчого, підзаконного та програмно-стратегічного рівнів. До нормативних пріоритетів віднесено інституціоналізацію пріоритетності державної політики у сфері культури як наскрізної публічної політики; визначення повноважень і координаційних зв'язків; процедурне закріплення участі, відкритості, публічної звітності та стратегічних комунікацій; упорядкування правового режиму даних; нормативне оформлення доказового циклу «моніторинг – контроль – оцінювання – коригування»; закріплення принципів результативного фінансування, співфінансування, середньострокового ресурсного планування, кадрової спроможності й цифрової інфраструктури; уніфікацію термінологічного апарату. Принциповими межами державного впливу визначено свободу творчості, культурний плюралізм, права людини, захист персональних даних і недопущення маніпулятивного змістового контролю над культурною діяльністю. У такий спосіб право виконує не декларативну, а базову інституціоналізуючу функцію щодо запропонованого комплексного механізму.

11. Науково обґрунтовано практичні рекомендації для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів культури та інституцій громадянського суспільства щодо підвищення ефективності формування, реалізації та трансформації державної політики у сфері культури на основі розроблених концепції та комплексного механізму. На загальнодержавному рівні запропоновано інтегрувати положення концепції та механізму до стратегічних і програмних документів, забезпечити постійний міжвідомчий і міжрівневий координаційний формат, розвивати єдиний цифровий інформаційно-аналітичний контур із відкритими даними про культурні програми, фінансування та доступність культурних послуг, запровадити стандартизований моніторинг і оцінювання за визначеними критеріями, а результати оцінювання пов'язати з плануванням, фінансуванням і коригуванням рішень. Фінансово-ресурсне забезпечення доцільно вибудовувати на поєднанні державних і місцевих бюджетів, конкурсного грантового фінансування, донорських, приватних і партнерських ресурсів, співфінансуванні та середньостроковому плануванні.

На регіональному та місцевому рівнях рекомендовано розробляти культурні програми із визначеними цільовими групами, базовими значеннями, очікуваними результатами й показниками, розвивати центри культурних послуг і партнерські культурні простори, локальні механізми співфінансування, громадські консультації та цифрові форми участі. Для закладів культури пріоритетами визначено цифрову трансформацію, розвиток аудиторій, проєктний менеджмент, співтворення з громадами, систематичний збір даних і оцінювання суспільного ефекту; для наукових та експертних структур – методичну верифікацію, аналітичний супровід і зовнішнє оцінювання; для інституцій громадянського суспільства – участь у формуванні порядку денного,

реалізації культурних ініціатив, громадському контролі та незалежному зворотному зв'язку.

Сукупність одержаних результатів становить завершене розв'язання поставленої наукової проблеми в межах предмета дослідження: від систематизації теоретичних підходів і понятійно-категоріального уточнення, через методологічне та аналітичне обґрунтування, до розроблення концепції, структурно-функціональної моделі, критеріально-індикаторної системи, комплексного механізму, його інституційно-правової інституціоналізації та практичних рекомендацій. Доведено, що науковий результат полягає не у механічному додаванні окремих управлінських інструментів, а в їх інтеграції в цілісну систему, у якій трансформація суспільної свідомості розглядається як стратегічний, демократично обмежений, доказово оцінюваний і адаптивно керований вимір розвитку державної політики у сфері культури. Це створює теоретико-методологічне та науково-прикладне підґрунтя для підвищення результативності, легітимності й стійкості державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення України.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті Scopus, WEB

1. Bielai, S., Antonova, L., Hololobov, S., Yevtushenko, I., Sporyshev, K. (2024). The impact of a practice-oriented paradigm on public administration and national security. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, Vol. 19, No. 1, pp. 277-288. Q 3. ISSN: 1743-7601 (Print); 1743-761X (Online). DOI: https://doi.org/10.18280/ijsdp.190126 *(Scopus) (особистий внесок здобувача: обґрунтовано теоретико-методологічні засади практико-орієнтованої парадигми публічного управління у контексті забезпечення національної безпеки, визначено взаємозв'язок між державною політикою у сфері культури та механізмами зміцнення суспільної стабільності. Розроблено науково-практичні підходи до інтеграції державної політики у сфері культури у систему безпекових стратегій держави як інструменту трансформації ціннісно-світоглядних орієнтирів суспільства).*

2. Yemelyanov, V., Zakharchyn, G., Hololobov, S., Rybkina, S., & Berezynskyi, L. (2024). Planning for sustainable development through the integration of a new political culture. *AD ALTA: Journal of interdisciplinary research*. Vol. 14, Is. 1, Special Issue XLI, 115-121. ISSN 1804-7890, ISSN 2464-6733 (Online). URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140141/PDF/140141.pdf *(Web of Science Core Collection) (особистий внесок здобувача: розроблено теоретико-методологічні засади інтеграції нової політичної культури у систему планування сталого розвитку, обґрунтовано взаємозв'язок політичної культури, державної політики у сфері культури та ціннісної трансформації суспільства як чинників забезпечення державної резильєнтності та ефективності публічного управління).*

3. Hololobov Serhii, Svitlana Rybkina, Berezynskyi Leonid, Tetiana Pidlisna, Oleksandr Tyhov. (2024). Achieving Sustainable Development for Regions where Problems of Political Culturization Exist. *Economic Affairs*, Vol. 69 (02), pp. 959-966, June 2024. Q 4. Print ISSN : 0424-2513; Online ISSN : 0976-4666. DOI: https://doi.org/10.46852/0424-2513.3.2024.21 *(Scopus) (особистий внесок здобувача: розроблено концептуальні засади політичної культуризації як форми трансформації суспільної свідомості та підґрунтя для формування державної політики у сфері культури).*

Статті у наукових фахових виданнях України

4. Гололобов С. М. Понятійно-категоріальні інтерпретації історіографічного розуміння державної політики у сфері культури у науковому дискурсі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 21. С. 100-109. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.21.100.

5. Гололобов С. М., Антонова Л. В. Освітня складова державної політики у сфері культури в умовах інноваційного розвитку суспільства. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. № 17. С. 670-697. DOI: https://doi.org/10.34132/pard2022.17.02 *(особистий внесок здобувача: обґрунтовано методологічні засади інтеграції освітньої складової у державну політику у сфері культури, розроблено концептуальну модель взаємозв'язку культурної та освітньої політики як чинника формування гуманістичних і ціннісно-ідентифікаційних основ суспільної свідомості в умовах інноваційного розвитку суспільства).*

6. Гололобов С. М., Антонова Л. В. Пріоритети публічного управління розвитком системи освіти у контексті трансформації державної політики у сфері культури. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2022. № 3 (34). С. 24-32. DOI: https://doi.org/10.32782/2310-9653-2022-3.5 *(особистий внесок здобувача: обґрунтовано концепцію культурологізації освіти як інтеграційного напряму державної політики у сфері культури, визначено управлінські пріоритети розвитку освітньої системи в контексті модернізації державної політики у сфері культури та забезпечення її ціннісної узгодженості з цілями державотворення).*

7. Гололобов С. М. Культурна дипломатія як складова державної політики у сфері культури на сучасному етапі українського державотворення. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. № 18. С. 1057-1078. DOI: https://doi.org/10.34132/pard2022.18.04.

8. Гололобов С. М., Мірзоян К. О. Сутність, моделі та етапи формування і реалізації державної політики у сфері культури в сучасній Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 2 (104). С. 119-128. DOI: https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-119-128 *(особистий внесок здобувача: обґрунтовано трирівневу модель сутності державної політики у сфері культури та розроблено концептуальні засади переходу цієї політики до моделі відкритого доступу й учасницького врядування, що поглиблює теоретичні основи механізмів державного управління сферою культури).*

9. Антонова Л. В., Гололобов С. М. Цифрова трансформація музейної справи: виклики та можливості для державної політики у сфері культури. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2023. № 20. С. 303-329. DOI: https://doi.org/10.34132/pard2023.20.02 *(особистий внесок здобувача: обґрунтовано управлінські та нормативно-правові засади цифрової трансформації музейної справи як напряму державної політики у сфері культури, розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів її реалізації в Україні з урахуванням європейських підходів і сучасних викликів цифрової епохи).*

10. Антонова Л. В., Гололобов С. М. Механізми реалізації державної політики цифрового розвитку у сфері музейної справи. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Державне управління».* 2023. № 11 (17). С. 241-258. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-241-258 *(особистий внесок здобувача: обґрунтовано організаційно-правові та управлінські механізми реалізації державної політики цифрового розвитку у сфері музейної справи, визначено напрями удосконалення інституційного забезпечення цифрової трансформації державної політики України у сфері культури з урахуванням принципів відкритого врядування та сталого розвитку).*

11. Гололобов С. М., Шуляк С. О. Стратегічний менеджмент та інноваційні підходи до формування та реалізації державної політики у сфері культури в контексті кібербезпеки. *Наукові інновації та передові технології. Серія «Управління та адміністрування».* 2024. № 3 (31). С. 161-176. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31)-161-176 *(особистий внесок здобувача: розроблено теоретико-методологічні засади стратегічного менеджменту державної політики у сфері культури в умовах цифрової трансформації, обґрунтовано необхідність інтеграції кібербезпеки у механізми формування та реалізації державної політики у сфері культури, визначено інноваційні технології як чинники розвитку кіберкультури та підвищення ціннісної стійкості суспільства).*

12. Гололобов С. М., Шуляк С. О. Синергія цифрового та культурного просторів у формуванні державної політики у сфері культури. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія «Право, публічне управління та адміністрування»*. 2024. № 11. DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-02-11 *(особистий внесок здобувача: обґрунтовано концептуальні засади синергії цифрового та культурного просторів у процесі формування державної політики у сфері культури, визначено механізми інтеграції інформаційних технологій у державну політику у сфері культури як інструмент трансформації суспільної свідомості та формування цифрово-культурної ідентичності громадян).*

13. Ємельянов В. М., Гололобов С. М. Культурна складова в зовнішній політиці держави. *Наукові перспективи*. 2024. № 7 (49). С. 239-256. DOI: https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-7(49)-239-256 *(особистий внесок здобувача: обґрунтовано теоретико-методологічні засади культурної дипломатії як механізму формування позитивного міжнародного іміджу держави та трансформації суспільної свідомості через цінності культури, розроблено авторське бачення інтеграції державної політики у сфері культури у систему*

зовнішньополітичних стратегій держави).

14. Ємельянов В. М., Гололобов С. М. Механізми реалізації культурної дипломатії в сучасних умовах. *Інвестиції: практика та досвід.* 2024. № 14. С. 192-200. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.14.192 *(особистий внесок здобувача: розроблено теоретико-методологічні підходи до формування інноваційних механізмів реалізації культурної дипломатії в умовах цифровізації та глобальних викликів; обґрунтовано роль культурної дипломатії як інструменту трансформації суспільної свідомості, формування міжнародного іміджу держави та зміцнення її культурної резильєнтності).*

15. Hololobov S. M. Mechanisms of Public Administration in Countering Hybrid Threats: The Strategic Role of Cultural Policy in Ensuring National Security of Ukraine. *Society and national interests.* 2025. No. 4 (12), p. 458-485. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-4(12)-457-484.

16. Hololobov S. M. The Concept of Post-Crisis Cultural Policy as a Direction of Public Administration in the Process of Post-War Reconstruction of Ukraine: Foreign Experience and Ukrainian Realities. *Національні інтереси України*. 2025. № 4 (9). С. 713-725. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-4(9)-713-725.

17. Гололобов С. М. Інноваційна складова організаційного механізму реалізації державної політики у сфері культури. *Успіхи і досягнення у науці*. 2025. № 7 (17). С. 297-313. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-7(17)-297-313.

18. Гололобов С. М. Стратегічні напрями модернізації правового механізму державної культурної політики України. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 8 (48). С. 91-108. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-8(48)-91-108.

19. Гололобов С. М. Концептуальне бачення сучасного механізму міжнародного співробітництва у сфері культури. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2025. Том 344. № 4. С. 17-24. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-2.

20. Гололобов С. М. Цифрова дипломатія та міжнародні консорціуми в забезпеченні культурної безпеки держави. *Актуальні питання у сучасній науці.* 2025. № 8 (38). С. 145-164. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-8(38)-145-164.

21. Гололобов С. М. Лідерство в системі публічної влади як організаційно-управлінський механізм забезпечення стійкості культурної політики в умовах безпекових загроз. *Суспільство та національні інтереси*. 2026. № 3 (23). С. 1038-1051. DOI: https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-3(23)-1038-1051.

22. Гололобов С. М. Стратегічне лідерство у державній політиці у сфері культури як механізм відновлення культурної інфраструктури України. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 3 (55). С. 82-92. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3(55)-82-92.

Опубліковані праці у виданнях апробаційного характеру

23. Гололобов С. М. Сучасні виклики для державної політики у сфері охорони культурної спадщини України в умовах збройної агресії Російської

Федерації проти України. *Публічне управління в умовах воєнного стану та вектор післявоєнного розвитку : зб. матер. наук.-практ. конф.* / кол. авт.; відп. за випуск Н. Лапшина, Н. Деркач; матеріали науково-практичної конференції «Публічне управління в умовах воєнного стану та вектор післявоєнного розвитку», Миколаїв, 11 листопада 2022 року. Миколаїв : Вид-во ММЦПК. 2022. 85 с. С. 39-42. URL: http://mcpk.mk.ua/navchlno_metodichna_deyat/zbirnukuposibnuku/1474-publchne-upravlnnya-v-umovah-voyennogo-stanu-ta-vektor-pslyavoyennogo-rozvitku.html.

24. Гололобов С. М. Структурно-смисловий зміст понять: «культура», «політика», «державна політика у сфері культури». *Матеріали XXV Всеукраїнської щорічної науково-практичної конференції «Могилянські читання-2022: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти»*, Миколаїв, 07-11 листопада 2022 року. С. 47-50. URL: https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/591.

25. Гололобов С. М. Культурологізація освіти як вектор державної політики у сфері культури. *Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство»*, Київ : НАКККіМ, 10 листопада 2022 р. С. 12-13. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Konferencii/Tezy_Kulturni_studii_10_11_2022.pdf.

26. Гололобов С. М. Освітня складова державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення. *Культура в XXI столітті: дослідження, збереження, розвиток. The XXI century culture: research, memorization, development : збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції* 8-9 грудня 2022 року / за заг. ред. О. Смоліної, І. Сілютіної. Київ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. С. 73-79. URL: https://dspace.snu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/39b4e67f-ea17-426f-aba7-c050db65d36b/content.

27. Гололобов С. М., Мірзоян К. О. Культура і сучасна цивілізаційна криза. *Збірник тез доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Стан та перспективи розвитку культурологічної науки»: збірник тез доповідей* / [редкол.: В. Л. Мозговий (гол. ред.) та ін.]. Миколаїв : МФ КНУКіМ, 2022. С. 240-242. URL: http://libs.mfknukim.mk.ua/jspui/handle/123456789/2181 *(особистий внесок здобувача: окреслено вплив сучасної цивілізаційної кризи на сферу культури та обґрунтовано значення культури як стратегічного чинника ціннісної консолідації суспільства, соціокультурної стійкості й розвитку державної політики у сфері культури).*

28. Гололобов С. М. Державна політика у сфері культури як стратегічний ресурс трансформаційних процесів оновлення України. *Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні»*, (23-24 берез. 2023 р., м. Київ) / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка [та ін]. Київ : КНУКіМ, 2023. С. 67-71. URL: https://drive.google.com/file/d/1zW6cxykkVF0GVBROdplc-en6l3Nj9jvf/view.

29. Гололобов С. М. Державна політика у сфері культури в контексті культурно-мистецької освіти. *Філософія культурно-мистецької освіти : матеріали II Всеукр. наук. конф.*, м. Київ, 24 бер. 2023 р. Київ, 2023. 228 с. С. 56-60. URL: https://drive.google.com/file/d/1KZt8bfPoKxk2bYhDQWGQRJy6T7CXtU-3/view.

30. Гололобов С. М., Антонова Л. В. Державна політика у сфері культури: основні напрями формування та реалізації на сучасному етапі національного державотворення. *Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, м. Харків, 16 березня 2023 р. / за заг. ред. С. М. Домбровської. Харків : НУЦЗУ, 2023. С. 155-158. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/17489/1/ZBNMKS2023.pdf *(особистий внесок здобувача: окреслено стратегічне значення державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення та визначено окремі пріоритетні напрями її формування і реалізації в Україні, зокрема щодо збереження національної культурної самобутності, розвитку креативних індустрій, цифровізації культурної сфери й підтримки культурної інфраструктури).*

31. Гололобов С. М. Державна політика у сфері культури: виклики глобалізації та шляхи їх подолання у міжнародному контексті. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Київ, 17-18 трав. 2023 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв; редкол.: М. М. Поплавський (голова), Костиря І. О. (заст. голови) [та ін]. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2023. С. 185-190. URL: https://drive.google.com/file/d/15Ha154xtipbTuz0ox-OXU04shPQ1XJrE/view.

32. Hololobov S. State policy in the field of culture in the context of choral music development. *Хорова творчість та освіта: осмислення традицій, опанування новацій : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації*, 22 травня – 2 липня 2023 року. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 39-43. URL: https://lib.ndu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/28ea4853-f047-41da-ab12-1c4267c4fb6a/content#page=39.

33. Гололобов С. М. Особливості формування та реалізації державної політики у сфері культури. *Матеріали XXVI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Могилянські читання-2023: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти»*, Миколаїв, 06-10 листопада 2023 року. С. 600-601. URI: https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1869.

34. Hololobov S., Mirzoyan K. Use of information technologies in the state policy in the field of culture: advantages, disadvantages and prospects / Hololobov S., Mirzoyan K. *Стан та перспективи розвитку культурологічної науки : збірник тез доповідей IX Міжнародної науково-практичної конференції* (08-09 листопада 2023 р.) / [ред.кол.: В. Л. Мозговий (гол. ред.) та ін.]. Миколаїв : ВП «МФ КНУКіМ», 2023. С. 13-17. URL: http://surl.li/odmqu *(особистий внесок здобувача: визначено основні переваги, недоліки та перспективи використання інформаційних*

технологій у державній політиці у сфері культури, а також окреслено їх значення для цифровізації культурної сфери, удосконалення інформаційно-комунікативної взаємодії та підвищення результативності управлінських рішень).

35. Гололобов С. М. Cultural policy and its role in shaping the modern information space of Ukraine. *Актуальні проблеми сучасності. Молодіжна наука КНУКіМ – 2023 : матеріали Всеукраїнської звітної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених*, м. Київ, 24-25 листопада 2023 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2023. С. 274-276. URL: https://drive.google.com/file/d/1uTinNO1TD2LxijrG1fqtjKRrZVs9NDNN/view.

36. Гололобов С. М. Інтегрована модель глобальної культурної дипломатії як інструмент державної політики у сфері культури. *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф*., Київ, 27-28 березня, 2024 р. / М-во освіти і науки України; Київ. ун-т культури, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2024, Част. 1. С. 234-237. URL: https://kuk.edu.ua/nauka/#tab-1-1-1.

37. Гололобов С. М. Шляхи гармонізації державної політики у сфері культури та державної політики у сфері освіти в контексті розвитку сучасної України. *Філософія культурно-мистецької освіти : матеріали ІІІ Всеукр. наук. конф*., м. Київ, 28 бер. 2024 р. Київ, 2024. С. 39-43. URL: https://drive.google.com/file/d/14oafdBpFcQhCs_G7iUrK8Qlawnx4EDMt/view.

38. Гололобов С. М. Державна політика у сфері культури в умовах гібридної війни: виклики та можливості. *Публічне управління в Україні: історичний досвід та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф*. (Київ, 20 лют. 2024 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, Н. М. Корчак, Л. В. Гонюкової. Київ: Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2024. С. 52-53. URL: https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/2091/files/498c572d-c229-48d4-b090-f02ea2824af1.pdf.

39. Гололобов С. М. Урбаністична культурна політика: світовий тренд чи виклик для України? *Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, м. Харків, 29 березня 2024 р. / за заг. ред. С. М. Домбровської. Харків : НУЦЗУ, 2024. С. 147-150. URL: https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/science/konferentsii/2024/ZbPUA2024.pdf.

40. Гололобов С. М. Інноваційні інструменти культурної політики для сталого розвитку креативних індустрій в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф*., м. Київ, 11-12 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв; редкол.: М. М. Поплавський (голова), Костиря І. О. (заст. голови) [та ін]. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2024. С. 171-174. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/50993/1/H_Melnyk_L_Hubytskyy_UISTTPADUSMV_FPMW.pdf.

41. Гололобов С. М. Культурологічні аспекти застосування рольових ігор у викладанні англійської мови на різних етапах навчання. *Тенденції розвитку філологічної освіти в контексті інтеграції у європейський простір : матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (25-26 квітня 2024 р., м. Миколаїв), 2024, м. Миколаїв : Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. С. 41-46. URL: https://surl.li/pxmmnp.

42. Гололобов С. М. Стратегії розвитку мультикультурності та інклюзивності в культурній політиці України. *Ольвійський форум-2024: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Реформування публічного управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів : XXI Міжнар. наук. конф*. 20-23 черв. 2024 р., м. Миколаїв : тези. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2024. С. 57-61. URL: https://surl.lu/lwimvy.

43. Гололобов С. М. Стратегічне планування у сфері культури як складова національної безпеки. *Сучасні аспекти реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції* (7 червня 2024 року) / за заг. ред. О. І. Пархоменко-Куцевіл. Переяслав, 2024. С. 244-247. URL: https://drive.google.com/file/d/1y1vYSLt2adb4YKZe2eGNZY1IDJkcQWIx/view.

44. Гололобов С. М. Механізми забезпечення культурної безпеки України в умовах інформаційних загроз. *Могилянські читання – 2024 : досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. Публічне управління та регіональний розвиток : XXVII Всеукр. наук.-практ. конф*. : 6-10 листоп. 2024 р., м. Миколаїв : тези. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2024. (Авторські С. 223-227). URL: https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2518/1/МЧ-2024.%20Публічне%20управління%20та%20регіональний%20розвиток.pdf.

45. Гололобов С. М. Інтеграція культурної політики в систему національної безпеки сучасної України. *Національна система стійкості: напрями, механізми, заходи : збірник тез*. Миколаїв. Миколаївський РЦПК : Бондаренко М. 2024. С. 7-10. URL: http://surl.li/pvmlia.

46. Гололобов С. М. Інноваційні підходи до формування та реалізації державної політики у сфері культури в умовах глобалізації. *Людина в системі управління: гендерні та психологічні аспекти менеджменту та адміністрування : збірник тез I науково-практичної конференції з міжнародною участю* (28-29 листопада 2024 р.). Чернігів : ЗВО «Університет трансформації майбутнього», 2024. С. 58-62. URL: https://www.ipt.cn.ua/wp-content/uploads/2025/02/zbirnik.pdf.

47. Hololobov S. Institutional mechanisms of decolonisation of the cultural space of Ukraine as an imperative of state policy in the context of post-war reconstruction. *Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю*, 12-13 грудня 2024 року. Житомир : Житомирська політехніка, 2024. С. 58-60. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/povnyj-tekst.pdf.

48. Гололобов С. М. 7 тез про багатолику сутність корупції у сфері культури. *Людина в системі управління: гендерні та психологічні аспекти менеджменту та адміністрування : збірник тез І науково-практичної конференції з міжнародною участю* (28-29 листопада 2024 р.). Чернігів : ЗВО «Університет трансформації майбутнього», 2024. С. 181-185. URL: https://www.ipt.cn.ua/wp-content/uploads/2025/02/zbirnik.pdf.

49. Гололобов С. М. Інтегративна модель етичного діалогу та креативних індустрій: стратегічні механізми формування позитивного іміджу України у контексті гібридних загроз. *Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку : зб. матеріалів X Міжнар. наук.-практ. конф.*, 28 берез. 2025 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана [та ін.] ; [оргком.: Рєпіна І. М. (голова) та ін.]. Київ : КНЕУ, 2025. С. 196-198. URL: https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/51067.

50. Гололобов С. М. Інноваційні підходи до державної політики у сфері культури та освіти: модель «етично-креативного діалогу». *Березневий науковий дискурс 2025 на тему: «Синергія освіти, науки та бізнесу в епоху глобальних трансформацій»: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Чернігів, 27 лютого 2025 р.). Чернігів: ГО «Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій», 2025. С. 479-482. DOI: https://doi.org/10.54929/conf_reicst_27_02_25.

51. Гололобов С. М. Культурна політика та агровольтаїка: нові можливості для розвитку сільських громад в Україні. *Матеріали Міжнародної міжгалузевої конференції «Стратегія розвитку агровольтаїки: стан, виклики та кроки впровадження в Україні»*. 8 квітня 2025 року. м. Київ. С. 15-21. URL: https://dspace.ksaeu.kherson.ua/handle/123456789/11633.

52. Гололобов С. М. Механізми державного управління у сфері культури як інструмент забезпечення національної безпеки в умовах гібридної війни. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Київ, 17-18 квіт. 2025 р. М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2025. 215 с. (Авторські С. 196-201). URL: https://drive.google.com/file/d/1hODbX2YibUJpjDtvHSWpdc9ghJPc2t3E/view.

53. Гололобов С. М., Андросович К. А. Психологічні механізми впливу культурної політики на формування резильєнтності та громадянської активності молоді в умовах суспільних криз. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Стійкість освіти і науки в умовах трансформації»*, м. Київ, 21-22 трав. 2025 р. : [зб. тез]. Київ : [ЗВО «МНТУ»], 2025. С. 18-21. URL: https://istu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/Materialy_III_Mizhnarodnoi_naukovo_praktychnoi_konferentsii_2025__compressed.pdf *(особистий внесок здобувача: окреслено окремі соціально-психологічні механізми впливу культурної політики на формування резильєнтності та громадянської активності молоді в умовах суспільних криз).*

54. Гололобов С. М. Культурна політика як інструмент запобігання когнітивній дезінтеграції суспільної свідомості в умовах гібридних інформаційних

загроз. *Актуальні питання управління та адміністрування: регіональний, міжнародний та глобалізаційний аспекти : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції* (22-23 травня 2025 р.). Чернігів : ЗВО «Університет трансформації майбутнього». 2025. С. 8-9. DOI: https://doi.org/10.54929/conf_uft_23_05_25.

55. Гололобов С. М. Психологічні механізми впливу культурної політики на громадянську ідентичність молоді в умовах глобалізації. *Вища освіта – студентська наука – сучасне суспільство: напрями розвитку : матеріали IX Всеукр. студ. наук.-практ. конф.*, м. Київ, 17-18 груд. 2025 р. : [зб. тез] / ЗВО «МНТУ», каф-ра ЮНЕСКО «Інформ.-комунікат. технол. в освіті». Київ : [б. в.], 2025. С. 502-504. URL: https://istu.edu.ua/wp-content/uploads/2026/01/Zbirnyk_tez_IX_Vseukrainskoi_studentskoi_naukovo_praktychnoi_konferentsii_compressed.pdf.

АНОТАЦІЯ

Гололобов С. М. Розвиток державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Національний університет «Київський авіаційний інститут», Київ, 2026.

У дисертації розв’язано важливу наукову проблему науки державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад, розробленні концептуальних і прикладних основ трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури на сучасному етапі національного державотворення України. Обґрунтовано, що трансформація суспільної свідомості має розглядатися не як зовнішній чинник щодо державної політики у сфері культури, а як її внутрішньо пов’язаний стратегічний вимір, який визначає результативність, легітимність і сталість публічно-управлінських рішень.

Уперше розроблено концепцію трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури в умовах сучасного державотворення України як цілісну стратегічну основу розвитку державної політики у сфері культури, у межах якої суспільну свідомість обґрунтовано одночасно як об’єкт цілеспрямованого впливу державної політики у сфері культури і як критерій оцінювання її ефективності. Створено структурно-функціональну модель трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури, яка відображає цей процес як керований цикл із контекстними детермінантами, діагностичним входом, багаторівневим суб’єктом управлінського впливу, функціонально-операційним контуром, цільовими орієнтирами та зворотним зв’язком. Сформовано комплексний механізм трансформації суспільної свідомості щодо розвитку державної політики у сфері культури як цілісну систему взаємопов’язаних інституційних,

організаційних, правових, інформаційно-комунікативних, фінансово-ресурсних, соціально-кадрових і соціально-психологічних складових, що забезпечують результативність повного циклу формування, реалізації, комунікації та залучення, моніторингу, оцінювання і коригування державної політики у сфері культури.

Удосконалено теоретико-методологічні підходи до дослідження державної політики у сфері культури шляхом інтеграції категорій «суспільна свідомість», «трансформація суспільної свідомості» та соціокультурної стійкості в єдину методологічну конструкцію; моделі формування і реалізації державної політики у сфері культури шляхом їх доповнення елементами стратегічної комунікації, участі інституцій громадянського суспільства, міжсекторальної взаємодії та зворотного зв'язку; інституційно-організаційні та законодавчі засади впровадження і функціонування комплексного механізму через обґрунтування полісуб'єктної моделі взаємодії, багаторівневого правового регулювання, результативного фінансування, співфінансування, середньострокового ресурсного планування, кадрової спроможності та цифрової інфраструктури. Обґрунтовано підходи до оцінювання ефективності реалізації концепції та комплексного механізму на основі системи критеріїв, показників та індикаторів, що дає змогу визначати результативність, якість змін, легітимність і сталість відповідних управлінських рішень.

Дістали подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат дослідження, наукові підходи до адаптації міжнародного і вітчизняного досвіду формування, реалізації та трансформації державної політики у сфері культури до українських умов сучасного державотворення, а також практичні рекомендації для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів культури та інституцій громадянського суспільства щодо підвищення ефективності формування, реалізації та трансформації державної політики у сфері культури.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання обґрунтованих у дисертації концептуальних, модельних, механізмових та оцінювальних положень у діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів культури та інституцій громадянського суспільства при підготовці стратегічних і програмних документів у сфері культури, удосконаленні нормативно-правового та інституційно-організаційного забезпечення, запровадженні процедур моніторингу, оцінювання і коригування управлінських рішень, розвитку міжсекторальної взаємодії, а також у нормотворчій, організаційно-управлінській, експертно-аналітичній та освітній діяльності.

Ключові слова: державна політика у сфері культури; державотворення; комплексний механізм; концепція трансформації суспільної свідомості; критерії, показники та індикатори; механізми державного управління; соціокультурна стійкість; структурно-функціональна модель; суспільна свідомість; трансформація суспільної свідомості.

ANNOTATION

Hololobov S. M. Development of State Policy in the Field of Culture at the Present Stage of Nation-Building. – A Qualification Scientific Work in Manuscript Form.

Thesis for the degree of Doctor of Science in Public Administration, speciality 25.00.02 – Mechanisms of Public Administration. – National University "Kyiv Aviation Institute", Kyiv, 2026.

This thesis addresses an important scientific problem in the field of public administration, namely the justification of theoretical and methodological foundations and the development of conceptual and practical frameworks for the transformation of public consciousness regarding the development of state policy in the cultural sphere at the current stage of Ukraine's nation-building. It is argued that the transformation of public consciousness should be viewed not as an external factor in relation to state policy in the field of culture, but as its intrinsically linked strategic dimension, which determines the effectiveness, legitimacy and sustainability of public administration decisions.

For the first time, a concept of the transformation of public consciousness regarding the development of state policy in the field of culture in the context of Ukraine's contemporary state-building has been developed as a comprehensive strategic framework for the development of state policy in the field of culture, within which public consciousness is substantiated simultaneously as both the object of targeted influence by state policy in the field of culture and as a criterion for assessing its effectiveness. A structural-functional model of the transformation of public consciousness regarding the development of state policy in the field of culture has been created, which reflects this process as a controlled cycle with contextual determinants, diagnostic input, a multi-level subject of managerial influence, a functional-operational circuit, target benchmarks and feedback. A comprehensive mechanism for the transformation of public consciousness regarding the development of state policy in the cultural sphere has been formulated as a holistic system of interrelated institutional, organisational, legal, information and communication, financial and resource, social and personnel, and socio-psychological components, which ensure the effectiveness of the full cycle of formulation, implementation, communication and engagement, monitoring, evaluation and adjustment of state policy in the field of culture.

Theoretical and methodological approaches to the study of state policy in the field of culture have been refined by integrating the categories of "public consciousness", "transformation of public consciousness" and sociocultural resilience into a single methodological framework; models for the formulation and implementation of state policy in the field of culture by supplementing them with elements of strategic communication, the participation of civil society institutions, cross-sectoral interaction and feedback; institutional, organisational and legislative foundations for the implementation and functioning of a comprehensive mechanism through the substantiation of a multi-stakeholder model of interaction, multi-level

legal regulation, performance-based funding, co-financing, medium-term resource planning, human resource capacity and digital infrastructure. Approaches to assessing the effectiveness of the concept and the comprehensive mechanism have been substantiated on the basis of a system of criteria, indicators and metrics, enabling the determination of the effectiveness, quality of changes, legitimacy and sustainability of relevant management decisions.

The conceptual and categorical framework of the study has been further developed, scientific approaches to adapting international and domestic experience in the formulation, implementation and transformation of state policy in the field of culture to the Ukrainian conditions of modern state-building, as well as practical recommendations for state authorities, local self-government bodies, cultural establishments and civil society institutions regarding improving the effectiveness of the formulation, implementation and transformation of state policy in the field of culture.

The practical significance of the results obtained lies in the possibility of utilising the conceptual, model-based, mechanism-based and evaluative provisions substantiated in the thesis in the activities of state authorities, local self-government bodies, cultural establishments and civil society institutions when preparing strategic and policy documents in the field of culture, improving the regulatory, legal, institutional and organisational framework, introducing procedures for monitoring, evaluating and adjusting management decisions, developing cross-sectoral cooperation, as well as in regulatory, organisational and managerial, expert and analytical, and educational activities.

Keywords: state policy in the field of culture; nation-building; comprehensive mechanism; concept of the transformation of public consciousness; criteria, measures and indicators; mechanisms of public administration; socio-cultural stability; structural-functional model; public consciousness; transformation of public consciousness.